FİLOLOJİ

ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRMELER

EDİTÖR

DOÇ. DR. GÜLNAZ KURT

SERÜVEN YAYINEVİ

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • C. Cansın Selin Temana

Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Serüven Yayınevi

Birinci Basım / First Edition • © Aralık 2023

ISBN • 978-625-7276-09-2

© copyright
Bu kitabın yayın hakkı Serüven Yayınevi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.
The right to publish this book belongs to Serüven Publishing. Citation can not be shown without the source, reproduced in any way without permission.

Serüven Yayınevi / Serüven Publishing
Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak
Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA
Telefon / Phone: 05437675765
web: www.seruvenyayinevi.com
e-mail: seruvenyayinevi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume
Sertifika / Certificate No: 47083

FİLOLOJİ

Alanında Uluslararası Araştırma ve Değerlendirmeler

Aralık 2023

Editör

DOÇ. DR. GÜLNAZ KURT

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL'İN *İHTİYAR DOST'UNU RUHUN LİSANI: İLM-İ SİMA* İLE OKUMAK: BİR ÖZ OKUMA YÖNTEMİ OLARAK İLMİ SİMA

Gülsün NAKIBOĞLU..... 1

Bölüm 2

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİNDE YAHYA KEMAL VE KOCA MUSTÂPAŞA ŞİİRİ

Sevim KARABELA ŞERMET..... 19

Bölüm 3

***EL PRÍNCİPE SERAFÍN* MASALINDA TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİN TERS YÜZ EDİLMESİ**

Zeliha DURAN..... 37

Bölüm 4

DÜNYANIN EN GÜZEL CADISI DİVAN ŞİİRİNDEDİR

Fatıma AYDIN 53

Bölüm 5

KAHRAMANMARAŞLI ŞAİR VE YAZAR HASAN EJDERHA'NIN POETİKASI HAKKINDA BAZI TESPİTLER

Mehmet Fetih YANARDAĞ, Sadi GEDİK, Azize BATİ..... 89

Bölüm 6

AYDINLANMACI VE MUHAFAZAKAR IPHIGENIE

M. Sami TÜRK 107

Bölüm 7

İSİM + KURMAK ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Uğur ÖZGÜR 127

Bölüm 8

TARİHÎ ROMAN VE DESTAN: OĞUZ ÖZDEŞ'İN OĞUZ HAN ROMANI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Büşra PALUT, Serdar ŞİMŞEK..... 139

Bölüm 9

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE KÜLTÜR SANATIN GAZETELERDEKİ İZDÜŞÜMÜ: ANKETLER

Erol GÖKŞEN 153

Bölüm 10

BURSA'NIN İLK EDEBİYAT DERGİSİ NİLÜFER'DE MİZAHIN YERİ

Dursun ŞAHİN 167

Bölüm 11

BİR KÖY ROMANCISININ PORTRESİ YAHUT *"ÖZYAŞAM"*

Sevim KARABELA ŞERMET..... 183

Bölüm 12

NAZIM HİKMET'İN ÖYKÜLERİNDE ARGO SÖZCÜKLER - III

Melek ÇUBUKCU..... 197

dir. Ancak öte taraftan köylü olmak ve bunun getirdiği sanata doyum eksikliği, sanata uzak yaşama da anılarında sıklıkla yer verir: *"Operaydı, baleydi, böyle "taam ''ların uzağında büyüdüm. Enstitü'de biraz plak dinledik, ama tadımlık kadar. Dağ başına, Kavacık'a öğretmen verildim. Doğru dürüst tiyatroyu, ilk yılın sonunda yaptığım gezi sırasında Ankara'da gördüm. Radyodan İdil Biret ile Suna Kan'ın konserini dinlediğim gece biraz sonradır." (Baykurt,2002a:290)*

Ancak köylülük sebebiyle nimetlerden uzak bir yaşam ve bu nimetleri geç fark etme onu öğrenmeye karşı daha fazla istekli hale getirmiştir. Fakir Baykurt bilmediklerinin de farkında olan ve bilmediklerini öğrenmenin yolunu arayan bunu ifade etmekten çekinmeyen biridir. Yılanların Öcü romanının yayımından sonra artık Türkiye'de tanınmış bir yazardır. Ancak bildiklerinin yanında bilmediklerini de itiraf etmektedir: *"Mesela ben bugün yazı yazarken, roman yazarken, şahsen kültür bakımından bazı noksanlıklarımı duyuyorum. Mesela siyasi tarihi bilmek isterim, yani erbabından öğrenmiş olmayı. Mesela delikanlı iken on sekiz yirmi yaşlarında iken normal yaşlardayken öğrenmiş olmayı isterim. Sosyoloji, iktisat, psikoloji bilmek isterim." (Tükel,1960:83)*

Fakir Baykurt ve siyaset ilişkisi de onun kişiliğinin bir başka boyutunu sergiler. Fakir Baykurt özel, resmi ve edebi yaşamı içinde hep siyasi çalkantıların odağında yer almış bir isimdir. Fakir Baykurt'un siyaset ile ilişkisi çocukluk yıllarına dayanmaktadır. İlk siyasi yorumları "köyümün politikacıları" dediği insanlardan alır. Küçüklüğünde meraklı bir çocuk olduğu için büyüklerin yanlarına oturmakta, onların yorumlarını dinlemektedir. Köyde İzmirli bir çavuşun açtığı kahvehanedeki tek radyodan tüm köylü ile birlikte haberleri dinlemiş ve ilk siyasi izlenimleri o kahvehane ortamında edinmiştir. Ölümünden yaklâşık iki yıl önce 11 Temmuz 1997'de Kanal 6 televizyonunda Hulki Cevizoğlu ile yaptığı röportajda bunu dile getirir: *"O yorumlara ben değer verirdim ve köyümüzün büyük politikacıları vardı. Birinin adı mesela, Çörçil'di. O her şeyi güzel yorumlardı. O dönemin politikacıları bunlar biliyorsunuz." (Cevizoğlu,2000:13)*

Çocukluğunda kahvehanede köy politikacılarından ilk ilhamını alan Baykurt hayatının ilerleyen dönemlerinde Köy Enstitüsü'nde edinilen bilinçli okumalar, ardından öğretmenlik ve sendika hayatı ile ömür boyu sürecek olan siyasi kimliği de oluşur. O dönemde Köy Enstitülerinin insanlar üzerinde bıraktığı intiba milliyetçilikten uzak, din düşmanı, komünist öğretmenler yetiştirildiği biçimindedir. Fakir Baykurt yaşadığı süre içinde din düşmanlığı, milli duygularını yitirmişlik ve komünistlikle itham edilir. Fakir Baykurt, zaman zaman ithamın ötesinde şiddete de maruz kalır. 15 Ekim 1968'de Birecik'te Ceylan Sineması'nda öğretmenlerle olan toplantısında saldırıya uğrayarak dayak yer, taşlanır. Ancak Baykurt sekiz ciltlik *Özyaşam*'ının hemen hemen her cildinde komünizmden söz eder. Ancak bu söz etme komünizme

övgü içermez. Baykurt komünizmin ne olduğunu bilmemekte ama komünist olmakla suçlandığını ifade etmektedir. Yazar *Özyaşam*'ının *Sıladan Uzakta* adlı yedinci cildinde *(Baykurt, 2002b:* 371) komünistliğin anlamını ancak 1961 anayasasının getirdiği ortamda öğrendiğini söylemektedir.

Geçmişine oldukça saygılı olan Fakir Baykurt geçmişi inkar etmez. Geçmişi bir kültür mirası olarak kabullenir. Bununla birlikte daha güzel günlere kavuşmak için ileri bir üretim aşaması olduğunu düşündüğü sosyalizmi benimsediğini, ancak burjuva kültür birikiminin de mirasçısı olduğunu dile getirir.

Fakir Baykurt *Özyaşam*'ında manevi değerlerden soyutlanmış bir profil çizmez ve bu profili kendi yaşamından örneklerle somutlamaya ve kanıtlamaya çalışır. Sendikacılık yaşamı içerisinde Burdur köylerinden birinde Cuma namazı kılması tepkilere neden olur. Fakir Baykurt'a din düşmanı olarak tanınmasına rağmen Cuma namazı kılmasının sebebi sorulur. Fakir Baykurt bu soruya dinin politikaya ve sömürüye alet edilmesine karşı olduğunu söyleyerek cevap verir. Din düşmanlığı diye tanımlanan şeyin ise dini alet olarak kullanan ve halkı uyutanlara karşı olmak olduğunu dile getirir. *(Baykurt,2000b:316)* Öğretmenlerin cami düşmanlığıyla, camilere dinamit atmakla suçlanması karşısında bunu düşünce olarak bile kabul etmez ve kesin olarak reddeder. Caminin ibadet evi olduğu, camiye ve kiliseye dinamit atılmasının kabul edilemeyeceği, Türkiye'de öğretmenler içinde bunu yapacak bir öğretmenin akıl sağlığından şüphe duyulması gerektiğini söyler. Dine değil, dini siyasal ve her türlü çıkarları için kullananlara düşmanlık besleneceğini ifade eder. *(Baykurt,2000b:360)*

Fakir Baykurt'un anlayışında din ile endüstri savaşları sürekli destekleyen kurumların başında gelmektedir. Dinde eleştiri ve soru olmadığı için, din yönetimleri halka hesap vermediği ve yine din yönetimleri halkın kendilerine yönelen eleştirilerinden hoşlanmadığı için din ile dünya yönetilmez. Ulusları akıl bilim yönetmelidir. Din ise bu nedenlerle kendi sınırına çekilmelidir.

Fakir Baykurt'un *Özyaşam*'ında genel kanının aksine manevi değerlerle barışık bir insan profili mevcuttur. Fakir Baykurt'un milliyetçilik anlayışı yurt sevgisi ve aynı yurdu paylaştığı insanların dili olmak amacıyla yazı eylemini kullanmak gibi duygusal bir zemine oturur. Saldırgan ve baskıcı olmayan milliyetçiliğe karşı olmadığını ve şoven milliyetçiliğe karşı olduğunu sıklıkla tekrar etmiştir. Şoven milliyetçiliği ise kendimizi büyük, diğer ulusları küçük gören hasta milliyetçilik olarak tanımlar: *"Bizim karşı olduğumuz milliyetçilik şoven milliyetçiliktir. Kendimizi pek büyük, öbür ulusları küçük gören, hasta milliyetçilik." (Baykurt,2000b:220)*

Özellikle yurt dışı günleri bu yönünün kuvvetle ortaya çıkmasına bunun dil ile ifadesine, yurt ile devlet kavramları üzerinden söylemler üretmesine sebep olmuştur. Memlekete duyulan özlem ve sevgi özellikle yurt dışı günle-

rinde daha yoğunlaşır. Almanya'da bir Türk öğrencinin yönelttiği yurttaşlıktan çıkarılma sorusuna yurttaşlıktan çıkarılmayıp Almanya'ya zorunlu olarak geldiğini söyler. Baykurt, yurdunu çok sevdiğini, kastının devleti kötülemek olmayıp eleştirmek olduğunu anlatır öğrencilerine. Baykurt yurt dışında memleket kelimesinin daha bir özel anlam ifade ettiğini söylemektedir: *"Dışarıda uzun süre kalan insanın yurduyla bağları zayıflayacağına güçleniyor. ……Dışarıda uzun kalınca bu bağ açık seçik ortaya çıkar. (Baykurt,2002b:303)*

Fakir Baykurt'un kendisi ve ailesi için ortaya çıktığını söylediği güvensiz ortam ve bunun yanısıra Almanya'daki işçi yaşamını yazma arzusu yurt dışında yaşama kararı almasına yol açmıştır. Çünkü Almanya'yı mekân tutmuş Türk köylüsünün gurbetteki yaşamını yazma isteği onun için Almanya'yı cazip hale getirir.

Fakir Baykurt hayatını anlattığı *Özyaşam*'ın ilk cildine *Özüm Çocuktur* adını vermiştir. Çobanlık ile başlayıp öğretmenlik, yazarlık, sendikacılık ile devam eden yaşamı boyunca onun için değişmeyen tek şey ruhunun çocuk kalmasıdır. 1997 yılında yaptığı bir röportajda: *"Çocukluk bende uzun sürdü. Hala da sürdüğüne inanırım." (Andaç,2000:42)* demektedir. Öyle çocuksu davranışlar sergilemektedir ki yazarın kendi çocukları zaman zaman bu çocuksu davranışlarından dolayı babayı uyarmak zorunda kalmaktadırlar: *"Giderken gelirken zıplayıp dalları tutuyor, yakaladığım yaprakları okşuyorum. Sönmez bağırıyor: "Yapma baba, kınarlar!" Coşkunluktan ıslık çalıyorum. Bu kez Tonguç başlıyor: "Yahu baba, çocuk musun?" Özümün çocuk olduğunu söylüyorum onlara." (Baykurt,2002a:157)*

Gönlünce bir çocukluk yaşayamayan Baykurt kendini yazı ile var etmeye çalışmıştır. *Özyaşam*'ının son cildinde yaşamdan kazançlarının da servetinin de yazı olduğunu ifade eder: *"Gerçekte ben çok yaşadım, çok yazdım; bu yaşamda kârım kazancım, hanım, apartmanım bunlar oldu." (Baykurt,2002c:7)*

Fakir Baykurt'un bir toplum karşısında konuşurken kışkırtmalardan kaçındığı, yasalardan törelerden yana olan yumuşak, yatıştırıcı bir üslup kullandığı ve iyi bir konuşmacı olduğu ifade edilmektedir: *"Çok yumuşak huylu, sağlam sinir sistemli, olayları serinkanlılıkla karşılayan, yorumlayan ve yargılayan, karşısındakileri çok çabuk etkileyen ve ikna eden çok iyi bir konuşmacı" (Pultar, Sünter,2002:32)*

Fakir Baykurt'un çeşitli isimler ve kendi tarafından çizilen fiziki portresinde özellikle gözlerine ve bakışlarına vurgu yapıldığı ve insanlar üzerinde olumlu bir izlenim bıraktığı dikkati çeker: "*Uzun boylu, çakır gözlü, saçları yer yer dökülmüş (Pultar, Sünter, 2002:71) "cin bakışlı, şirin gülüşlü (Andaç,2000:143) Güleç bir yüz ve ışıl ışıl gözler (Baykurt,1973:7)*

Hayatı boyunca bireysel mutluluğun ötesinde toplumsal mutluluğu sağlamak misyonunu taşıdığını söyleyen yazar hiçbir zaman umudunu yitirmez.

Gelecek onun için hep umut kaynağıdır: *"O koşullardan gelip bireysel mutluluğu az çok yakalamış sayılırız. Ama toplumsal mutluluk konusunda halkımız önünde boynumuz eğri….. Şükür ki bir dakika bile umudu kesmiş değilim." (Andaç,2000:130)*

SONUÇ

Türk toplumunda Fakir Baykurt, köy aydınının ve Köy Enstitülü yazarların sembol ismidir. Yaşamının bir bölümünü hapis ve yaşamına dair duyduğu endişelerden kaynaklı göç sonucu yurt dışında geçirmek zorunda kalan Fakir Baykurt her zaman emeğin ve emekçinin sözcüsü olmuş, hayatı boyunca tanığı olduğu haksızlıklara karşı çıkmıştır. Öğretmen örgütlenmesindeki aktif rolü de bu kategoride değerlendirilebilir.

Fakir Baykurt'un kendi öz portresini de çizdiği oldukça geniş hacimli *Özyaşam*'ından hareketle fiziksel ve ruhsal açıdan genellikle olumlu, dengeli bir portreye sahip olduğu söylenebilir. Fakir Baykurt'un hayatındaki en önemli iki olgu anneye itaat ve yazma arzusu olarak ortaya çıkar. Diğer yaşama dair ögeler bu iki olgu etrafında döner.

KAYNAKÇA

Andaç, F. (2000). *Anadolu Aydınlanmacısı Fakir Baykurt*. Evrensel Basım Yayın.

Baykurt, F. (1998a). *Benli Yazılar.* İstanbul: Papirüs Yayınevi.

Baykurt, F. (1998b). *Özyaşam 1, Özüm Çocuktur.* İstanbul: Papirüs Yayınevi.

Baykurt, F. (1999a). *Özyaşam 2, Köy Enstitülü Delikanlı.* İstanbul: Papirüs Yayınevi.

Baykurt, F. (1999b). *Özyaşam 3, Kavacık Köyünün Öğretmeni.* İstanbul: Papirüs Yayınevi.

Baykurt, F. (2000). *Özyaşam 5, Bir TÖS Vardı.* İstanbul: Papirüs Yayınevi.

Baykurt, F. (2002a). *Özyaşam 6, Genç Emekli.* İstanbul: Papirüs Yayınevi.

Baykurt, F. (2002b). *Özyaşam 7, Sıladan Uzakta.* İstanbul: Papirüs Yayınevi.

Baykurt, F. (2002c). *Özyaşam 8, Dost Yüzleri.* İstanbul: Papirüs Yayınevi.

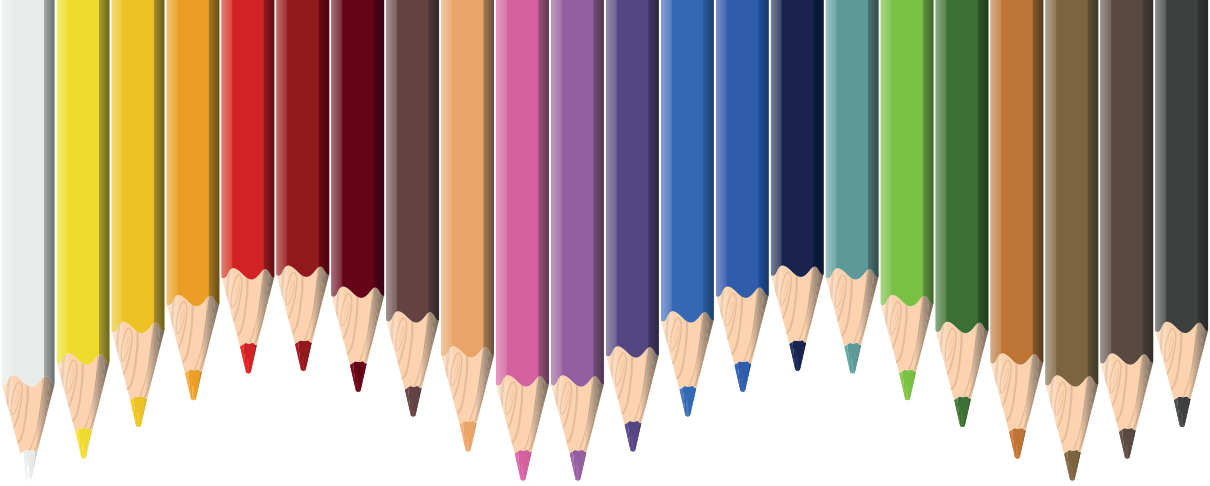
Baykurt, F. (1973). *Can Parası*, Remzi Kitabevi.

Cevizoğlu, H. (2000). *Eşekli Kütüphaneci Fakir Baykurt' la Birkaç Saat*. İstanbul.

Pultar, G. S. Sünter. (2002). *Fakir Baykurt'u Anarken Kardeşim Yaralısın*, Tetragon Yayınları

Tükel,T. (1960). *Beş Romancı Köy Romanı Üzerinde Tartışıyor*, İstanbul: Düşün Yayınevi.

Zwieg, S. (1983). *Kendi Hayatının Şiirini Yazanlar*. Çev. Dr. Ayda Yörükan, Türkiye İş Bankası Yayınları, 3. Baskı.

Bölüm 12

NAZIM HİKMET'İN ÖYKÜLERİNDE ARGO SÖZCÜKLER - III

Melek ÇUBUKCU[1]

1 Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ADANA, melek0134@gmail.com, Orcid No: 0000-0001-6821-2681, Tel: 05469519982

1.GİRİŞ

1.1. "ARGO" KAVRAM ALANI VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Türkiyede yapılan çalışmalarda argo ve küfür, genellikle birbirine karıştırılmış ve bu kavramlar aynı nitelikte görülmüştür. Argo alanında ilk çalışma A. Fikri'ye aittir. Araştırmacı, "ahlaka mugayirdir" fikriyle, argo sözcüklerden bazılarını çalışmasına dahil etmemiştir. Aynı düşünceyle hareket eden başka araştırmacılar da vardır.

Kamus-ı Türki'de "argo" sözcüğüne rastlayamıyoruz.

Türkçe Sözlük'te ise "argo" için şu tanımlama yer alır: "Fr. argot 1. Her yerde ve her zaman kullanılmayan ve kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim. 2. mec. Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim" (Türkçe Sözlük, 2011, s. 148)

Argo alanında ilk kapsamlı çalışmayı Ferit Devellioğlu yapar. Devellioğlu'nun çalışması daha çok İstanbul ve civarına yöneliktir. Gerekli malzemeyi bu coğrafyadan alır. Araştırmacının "Türk Argo Sözlüğü" adındaki eserinde şu tanımlama geçer:: "… sosyal bir toplumun malı olan argo, özel diller (langues spéciales) zümresindendir; genel dilin kelimelerine bazı özellikler vermek ve özel kelimeler katmakla meydana gelmiştir. Özel diller ise, genel dilden ayrılarak, küçük sosyal gruplara bağlı kimseler arasında, az çok gizli düşüncelerin anlatılmasına yarayan ve canlı dillerin ortak mihrakı üstünde gelişen dillerdir." (Devellioğlu, 1980, s.13)

Devellioğlu ayrıca "kültür argosu" için eserinde şu açıklamalarda bulunur:

"Kültür argosunu kullananlar (argoyu bir kültür olarak yaşayanlar) "r ve z" seslerini vurgulu olarak telâffuz ederler; kelime bölümlerini kesik kesik ve baskılı olarak söylerler (a-bi-cim gibi) Çok defa birinci şahıs zamirinin teklik şekli yerine çokluk şeklini kullanırlar. Geniş zaman, hâl, geçmiş ve gelecek zamanları çoğu zaman şimdiki zaman kipiyle anlatırlar. Söz gelişi: "Aslanım bu afili taahhütlüyü (en iyi tabancayı), bana kamanço (devir) edersen, hem benim fiyakalı değirmeni (saati) sana tosluyorum (veriyorum), hem de cereme olarak üstelik üç papel toka ediyorum; nasıl, fit misin, be abi?" "abcim dün akşam matizken avalın birini tongaya düşürüp iki evleğini zula ediyorum." (Devellioğlu, 1980, s. 46)

Özellikle Anadolu ağızları üzerindeki çalışmalarıyla Türk diline hizmet etmiş olan araştırmacı Ahmet Caferoğlu; Muğla, Burdur, Isparta, Erkilet yörelerindeki bazı argo malzemeler üzerinde çalışmış ve şu tespitlerde bulunmuştur: "Argo temelde mecaza dayalıdır; argo için başvurulan birinci yol mecazdır: ceviz: çene, sacayak: üç, kulak: iki vb. "(Caferoğlu, 1943, s.27)

"Argoyu kullananlar, kelime almada, icat etmede ve mevcut dilin kelimelerini bozmada oldukça serbest davranırlar. Bozuk bir şekilde kullandıkları keli-

melerin pek azı genel dile geçer". (Caferoğlu, 1943, s.18)

Hulki Aktunç'un "Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü" başlıklı çalışması da bu alanda önemli bir çalışmadır. Hulki Aktunç, eserinde argo sözcükleri kullanan kesimleri şu şekilde sıralar : 1. Hırsız, dolandırıcı, yankesici argosu: Uyuşturucu kullananlar, kumarbazlar, kabadayı ve külhanbeyiler, dilenciler. 2. Hapishane argosu: Yatılı okulda kalanlar, kışla çevresi ve denizciler. 3. Etnik azınlıkların, göçmenlerin argosu. 4. Cinsel argolar: eşcinseller ve fuhuşla uğraşanlar. 5. Esnaf argosu: Değişik meslek gruplarının argosu. 6. Sporcuların argosu. (Aktunç, 1990, s.11)

Hulki Aktunç, argoyu "alan argosu" ve "genel argo" olarak iki bölümde inceler ve genel argo için şu ifadeleri kullanır: "Genel argo: Alan argolarındaki sözcük dağarcığının zaman içinde oluşturduğu toplam sözcük ve deyim dağarcığı ile, bu dağarcığa dayalı konuşma biçimidir… Alan argosu: Kendi sosyal çevreleriyle sınırlı yaşayan ve genel olarak toplumun, özel olarak da içinde bulundukları topluluğun geri kalan kesiminden ayrılmak ve / ya da korunmak isteyen, yaşama ortam ve biçimleri birbirine yakın kişilerce yaratılıp benimsenmiş sözcükler, deyimler bütünü; sözcükler bütününe dayalı konuşma biçimi." (Aktunç, 1990, s.14)

Halil Ersoylu'nun "Türk Argosu" adlı çalışması da bu alanda önemlidir. Araştırmacı bu eserinde argo ile zekânın ilişkisini kurar.

Yabancı kaynaklara baktığımızda, "argo" için genellikle "argot" ifadesinin kullanıldığına tanık oluruz. Macmillan Dictionary'de argonun tanımı şu şekilde verilir: "argot: özel bir grup veya sınıf tarafından kullanılan, hırsızların gizli dili gibi, özelleştirilmiş söz varlığı." (Macmillan Dictionary, 1986)

Doğan Aksan, "Her Yönüyle Dil" adlı eserinde "argo" ile ilgili şu açıklamalarda bulunur:

"Genel dildeki kelimelerin değiştirilmesi ve yabancı dilden alınan kelimeler argonun temel malzemesini oluşturmaktadır: Rumcada "o", "bilinen" anlamına gelen aftos, argoda "kadın sevgili";Arapçada "çekiç" anlamına gelen matrak kelimesi de "eğlence, alay" anlamında kullanılmaktadır". (Aksan, 1998, s.89)

Ali Püsküllüoğlu'nun "Türkçenin Argo Sözlüğü" başlıklı çalışması da bu konuda önem arz eder. Püsküllüoğlu sözlüğünde "argo" için şu açıklamayı yapar: "Argo a. Fr. 1. aynı uğraş alanındaki insanların, kullanılan ortak, genel dilden ayrı olarak, benimseyip kullandıkları, herkesçe anlaşılamayan, kendilerine özgü sözcük ve deyimlerin yer aldığı özel dil ve bu dili oluşturan sözcüklerin tümü. 2. mec. ortak dilden olmakla birlikte her yerde ve her zaman kullanılmaması gereken, külhanbeylerin, serserilerin ya da eğitimsiz kimselerin kullandıkları sözcük, deyim ya da söz" (Püsküllüoğlu, 1996, s. 8)

Musa Çifçi "Argonun Niteliği Ve Argoya Bakış Açımız" başlıklı çalışma-

sında argo ile ilgili yapılan çalışmaları ayrıntılı olarak tasnif etmiş, farklı bakış açılarını ele almış ve kendisine ait şu düşüncelere yer vermiştir:

"Mecazî düşünme yeteneği olan her topluluğun bir şekilde zamanla kendi argosunu oluşturacağı açıktır. Öğrencilerin, öğretmenlerin ve benzer grupların oluşturdukları argo ise masum niyetlidir; rezil değildir, mecazî iletişim ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Küfür ile, bağayı sözler ile kaba kültür argosu arasındaki ince ayrımın farkında olunmalı; mecazın gelişmesinin dilin gelişmesine katkıda bulunacağı kabul edilmelidir. Argo alanında pek çok bilimsel araştırmaya ihtiyaç vardır. Eskilerin tabiriyle argoyu "lisân-ı erâzil (rezillerin dili)" olarak nitelendirip araştırma alanı dışına itmek, Türk dilinin ve kültürünün bir köşesini karanlıkta bırakmak demektir. Araştırmacılar bu konudan her ne kadar uzak dursalar da özellikle kültür argosu deşifre oldukça kendini yenilemektedir. Önemli olan, genel argo, kültür argosu, küfür ve bayağı sözler arasındaki farkı doğru algılayıp ona göre doğru bir tutum içerisinde olmaktır." (Çifçi, 2006, s.300).

Görüldüğü gibi argo konusundaki tasnif ve açıklamalar genel olarak birbirlerine benzemekle birlikte, ayrıntılarda farklılaşmaktadır. "Küfür" ile "argo"nun birbirine karıştırılması meselesi ise her daim mevcut olacaktır. Önemli olan zengin bir söz hazinesine sahip olan Türk dilinin bu söz imkanlarını sonuna kadar tespit edebilmeye çalışmak ve bu hazineyi sunmaktır. Dolayısıyla dilde ahlaka aykırı bir durum söz konusu olamaz. Dilin her bir ögesi işlenmeye hazır malzemedir. Hem dil uzmanlarının hem de edebi metin çalışırlarının belki de akıllarında tutmaları gereken yegāne ders bu olmalıdır. Dolayısıyla "argo" da dilin her unsuru gibi çalışılması ve ortaya çıkarılması gereken bir alandır. Zaten bu kadar ustaca ve sanatkarāne bir şekilde dile getiriliyor olması, onun üzerinde ne kadar durmamız gerektiğini hatırlatan bir noktadır. Dilin argo hazinesi araştırıldıkça dilde var olan ama tespit edilememiş nice sanatlı unsur gün yüzüne çıkacaktır. (Çubukcu, M. Nazım Hikmet'in Öykülerinde Argo Sözcükler - II , Platanus Yayınevi, Yayımlanacak Kitap Bölümü, 2023)

2. YÖNTEM

Malzeme hacimli olduğundan çalışma üç bölüme ayrılmış; "A-İ" harfleri arasını kapsayan birinci kısım ile "K-Ö" harfleri arasını kapsayan ikinci kısım ayrı yayınlar olarak daha önce tarafımızca çalışılmıştır (yayımlanma aşamasında). Malzemenin üçüncü bölümünün yer aldığı bu çalışmada ise "P-Z" harfleri arasını kapsayan argo sözcükler incelenmiştir. Nazım Hikmet'in eserlerinin derlendiği, Adam Yayınları tarafından yayımlanan seriden, "Nazım Hikmet – I Hikayeler "(1987) başlıklı kitap, bu çalışmamızda malzeme edinirken kullandığımız ana kaynaktır. Eldeki 96 öykü , bu kaynak vasıtasıyla incelenmiştir. Türk dünyasında ve yabancı araştırmacılarca yapılan çalışmaların tamamında argo kavramına ait tek bir inceleme yöntemi yoktur. Argo sözcüklerin sanatlı ve mecazlı olmaları, tüm sözcük türlerinde görülebilme-

leri, temel sözvarlığı unsurları arasında bulunabilmeleri, argo tespitini güçleştirmektedir. Söz konusu durum bu çalışma için de söz konusudur.

Listedeki "argo" sözcüklerin anlamları araştırılırken TDK tarafından hazırlanan "Türkçe Sözlük" kullanılmış, karşılaştırma yapmak maksadıyla da Hulki Aktunç'un "Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü", Ferit Devellioğlu'nun "Türk Argo Sözlüğü", Ali Püsküllüoğlu'nun "Türkçenin Argo Sözlüğü" ve A.Fikri'nin "Lugat-ı Garibe" adlı çalışmaları kullanılmıştır. Listeye alınan kelimelerin hepsi Türkçe Sözlük'te argo açıklamasıyla geçmemektedir. Birtakım yakınlıklar argo sözcük ile argo niteliği taşımayan sözcük ayrımını güçleştirdiği için bu çalışmanın kapsamı, insiyatifimiz dahilinde daha geniş tutulmuştur. Hulki Aktunç, Ferit Devellioğlu, Ali Püsküllüoğlu ve A.Fikri'nin sözlüklerinde yer almayan sözcükler de Türkçe Sözlük'te yer aldıkları biçimde verilmiş, Türkçe Sözlük'te "argo"kaydıyla verilmeyen sözcükler de çalışmaya dahil edilmiştir. Belki bu şekilde argo sözcükler üzerinde yeniden düşünülmesi gerekecek ve yorum yapma imkanı da doğmuş olacaktır.

İnceleme yapılırken kaba sözler, küfürler, deyimler, mesleğe özgü terimler, seslenme sözcükleri, mecazlı anlatımlar "argo" sözcükler kapsamına alınmıştır. Tabii ki saydığımız türdeki kelimelerin tamamı bu kapsamda değerlendirilmemiş, argoya en yakın sayılabilecek nitelikteki kelimeler çalışmaya dahil edilmiştir. Argo sözcükler örneklendirilirken argo sözcüğün içinde geçtiği cümle de verilmiş, böylece argo sözcüklerin bağlam içindeki yerlerini göstermek de mümkün olmuştur. Sözcüğün hemen yanında ise sözcüğün geçtiği öykünün adı ve sayfa numarasına yer verilmiştir. İlgili argo sözcük öyküde kaç kere geçiyorsa tüm örnekler listeye dahil edilmiştir. Sıralama alfabetik olarak yapılmış olup, ilgili sözcükler sözcük türlerine ve Türkçe kökenli olup olmadıklarına göre sınıflandırılmıştır.

1.Fiil Yapısındaki Argo Sözcükler

1. 1. Alıntı Kökenli Fiillerle Kurulmuş Argo Sözcükler

1. 1. 1. Sepetlemek

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "2. tkz. Başından savmak" (Türkçe Sözlük, s.2068)

Aktunç'un sözlüğünde açıklama şu şekildedir: "f.(fars. – türk. e.) Kovmak; başından savmak; gitmesini sağlamak" (Aktunç, s. 255)

Devellioğlu'nun sözlüğünde şu açıklamaya yer verilir: "(tr.f.) Kovmak, başından savmak (bk. dehlemek, haydamak, oksulamak, pasaportunu vermek, sepet havası çalmak, sıpıtmak)" (Devellioğlu, s.181)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde şu açıklamaya yer verilir: "Far. T. (bir kimseyi) işten atmak, kovmak ya da bir yerden uzaklaştırmak" (Püsküllüoğlu, s. 130)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Hele bir iki fıkra daha yazsın da düşünürüz, diye bizim vasıtayı sepetlemiş. (Fıkradan Hikaye)

-Kafamda sepetle beraber sepetlediler beni, ... (Arpacığa Dair, s.77)

1. 2. Türkçe Kökenli Fiillerle Kurulmuş Argo Sözcükler

1. 2. 1. Pataklamak

Türkçe Sözlük'te şu açıklamaya yer verilir: "Rastgele vurarak dövmek" (s.1898)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Birisi kuştüyü, öbürüsü deve sikletinde idi. Ve deve sıklet şampiyon namzedi, kuştüyü sıkleti, mütemadiyen faul yaparak pataklıyordu. (Pay, s.205)

1. 2. 2. Pineklemek

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır:

"1.uyuklamak, uyuklar gibi hareketsiz kalmak

2.mec.Boşa zaman harcamak

3.mec.Bir yerde hiçbir iş yapmadan oturmak" (Türkçe Sözlük, 1925)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Bizim gibi paradide pineklemez, isterse tavana bir salıncak kurdurur, hem sallanır, hem seyreder. (Hadi Şu Oyunu da Seyrediverelim!, s.115)

1. 2. 3. Satmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "4. mec. Bir çıkar karşılığında bir şeyi gözden çıkarmak, feda etmek 5. argo. Bir yolunu bularak birinden ayrılmak" (Türkçe Sözlük, s. 2042)

Aktunç'un sözlüğünde şu açıklama yer alır: "f.Hoşlanılmayan birisinden ayrılmak, onu yalnız bırakmak (Aktunç, s.254)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde şu açıklama yer alır: "1. Bir çıkar karşılığında bir şeyi gözden çıkarmak 2. Bir kimseyi, bir yolunu bularak başından atmak ya da bir başkasına yamamak" (Püsküllüoğlu, s. 129)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- *kendime en yakın bildiğim insan beni satmıştı.* (Hasan Torlak, 282)

-... *beni düşmana satan şehrimmiş gibi*... (Hasan Torlak, 282)

1. 2. 4. Savuşmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "1.Bulunduğu yerden aceleyle, gizlice veya dikkatini çekmeden ayrılmak (Türkçe Sözlük, s.2046)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- *Hani kontrat olmasa, pılıyı pırtıyı topladığım gibi savuşacağım vallahi*!... (İki Numaranın Köpeği, s.110)

1. 2. 5. Sırıtmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "1.Dişlerini göstererek aptallık, şaşkınlık, kurnazlık veya alay belirtir biçimde gülmek, sırtarmak (I)" (Türkçe Sözlük, ?)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Hafif yüzüme sonra da bizim karıya bakarak sırıttı.* (Bir Tren Yolculuğu, s.183)

-*Üç dört adımdan sonra döndü, gene sırıtarak* ... (Bir Tren Yolculuğu, s.183)

1. 2. 6. Sokulmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "3.yanaşmak, yaklaşmak" (Türkçe Sözlük, 2133)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Birisi sana karşı pek mi fazla sokuluyor? Yılışıyor?*... (Şişmanlığa ve Zayıflığa Dair, s.119)

1. 2. 7. Sökülmek

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: argo. Parayı istemeyerek vermek, harcamak (Türkçe Sözlük, s. 2149)

Aktunç'un sözlüğünde açıklama şu şekilde geçer: " Para vermek. Ayr. bk. sikilmek" (Aktunç, s. 263)

Devellioğlu'nun sözlüğünde açıklama şu şekildedir: "(tr. f.) Para vermek, ödemek; vermek (bk. atlamak, ballandırnak, bayılmak, çalıştırmak, elemek, elden gelmek, toka etmek, toslamak, uçlanmak, yırtılmak)" (Devellioğlu, s. 184)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde açıklama şu şekilde geçer: "(genellikle para için) istemeyerek vermek" (Püsküllüoğlu, s. 132)

A.Fikri'nin sözlüğünde "sökmek" ifadesi geçer: "vermek. Paraları sökmek: Gelmek. Aval söktü: "geldi" demektir" (A. Fikri, s. 48)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- *Söküldük üç papel cezayı.* (Heyecanlı Bir Takip Hikayesi, s.90)

-*Herifçioğlu söküldü papelleri.* (Bir Kaçakçı Hikayesi, s.165)

-*Sökül üç papeli* (Heyecanlı Bir Takip Hikayesi, s.90)

1. 2. 8. Sulanmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: 6. argo. İmrendiğini açığa vurmak 7. argo. Birine karşı duyulan cinsel isteği kendisine sezdirmek, yeşillenmek (Türkçe Sözlük, s. 2169)

Aktunç'un sözlüğünde şu şekilde açıklanır: "f.(Birisine) cinsel istek duyduğunu belli etmek; sözle, davranışla sarkıntılık etmek. (Bir şeye) İmrenmek, bir şeyi pek istediğini belli etmek. Para vermek, harcamak" (Aktunç, s.264)

Devellioğlu'nun sözlüğünde şu açıklama geçer: "(tr. f.) 1.Musallat olmak, takılmak, sululuk etmek (bk. cavlaklaşmak, cıvıkmak) 2.Bir nesneye imrenmek, bir kadın veya kıza istekle fena gözle bakmak (bk. hallenmek, yeşillenmek)" (Devellioğlu, s. 185)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde sözcük farklı anlamıyla geçer: "1.birine karşı duyulan cinsel isteği kendisine davranışla, sözle vb. sezdirmek, sarkıntılık etmek 2.Bir şeye pek imrendiğini, onu pek istediğini belli etmek, göz koymak" (Püsküllüoğlu, s. 132)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Sulandık yetmiş beşi, girdik salondan içeri.* (10 Numara, s.67)

1. 2. 9. Tutulmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: " 7. Birine tutkun olmak, sevmek" (Türkçe Sözlük, s. 2393)

A.Fikri'nin sözlüğünde şu açıklama yer alır: "kızmak, hiddet etmek. Alaka etmek" (A.Fikri, s. 55)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- *genç kız da delikanlıya tutuldu.* (Bir Aşkın Sonu, s.245)

-*Hele şu bakıcılara içerlediğim kadar kimselere tutulmuyorum.* (Bir Hortlak Hikayesi, s.229)

-*Tutuldum karıya senin anlayacağın*.. (Kızımın Hediyesini Unutmayınız, s.60)

1. 2. 10. Uydurmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "3. tkz. Elde etmek, sağlamak, bulmak" (Türkçe Sözlük, s. 2426)

Aktunç'un sözlüğünde sözcük, farklı anlamıyla geçer: "f.İçki içmek; gizlice içki içmek. (Bir erkek) birisini cinsel ilişkide kullanmak, düzmek.(Herhangi bir yere) işemek, dışkılamak" (Aktunç, s. 294-295)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde sözcük farklı anlamıyla geçer: "(erkek) cinsel ilişkide bulunmak" (Püsküllüoğlu, s. 146)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Niyazi yok mu, işte o, bir loca bileti uydurmuş.* (Sinemada Loca, s.147/148)

1. 2. 11. Yatmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "8. Belli bir süreyi cezaevinde geçirmek" (Türkçe Sözlük, s.2551)

Aktunç'un sözlüğünde sözcük farklı anlamlarıyla kullanılır: "1.f.Cinsel ilişkide bulunmak 2.(İş, durum) yürümemek, kalmak, olumsuz bir neden yüzünden başarısızlığa uğramak (Aktunç, s.306) 3.(Bir şeye) eğilim göstermek (bir şeyle) doyum sağlamaya alışmak 4.(Bir şeyle) yetinmek, yetinmek zorunda kalmak 5.(Esnaf) ortak olmak 6. Bir yerde sürekli durmak, özellikle, birisini gözetlemek için, kişinin evi ya da işyeri çevresinde sürekli bulunmak" (Aktunç, s.306)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde sözcük, farklı anlamlarıyla kullanılır:

"1.(genellikle olumsuz biçimi kullanılır) aldanmamak, inanmamak, kanmamak 2. aldatmak, kandırmak 3. dövmek, hırpalamak" (Püsküllüoğlu, s. 182)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Fakat bir hafta sonra tehlikeli bir deli diye tımarhaneye attılar beni... iki sene yattım. (Korkunç Bir Sergüzeşt, s.86)

1. 2. 12. Yemek

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "8. yasal yoldan cezalandırılmak" (Türkçe Sözlük, s. 2569)

Aktunç'un sözlüğünde sözcük şu şekilde açıklanır: "1.f.(İçki, uyuşturucu madde vb.ni) Tüketmek, kullanmak 2.Aldanmak, kanmak 3.Aldatmak, kandırmak 4. (Birisini) dövmek, hırpalamak; öldürmek, yok etmek 5.(Erkek) bir kızı, bir kadını öpmek, emmek, yalamak 6.(Erkek) cinsel ilişkide bulunmak, düzmek 7.(Cinsel ilişkide) kullanılmak, düzülmek 8. Becermek, yapıp etme yeteneği olmak 9.(Sanık) mahkum olmak, belirli bir süre hapis cezası almak" (Aktunç, s. 308)

Devellioğlu'nun sözlüğünde sözcük farklı anlamıyla geçer: "(tr.f.) Aldanmak, kanmak" (Devellioğlu, s.207)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... İkisi on beşer sene yemişlerdi... (Mektup, s.266)

-On yıl yedi (hapis cezası) (Hasan Torlak, 286)

1. 2. 13. Yılışmak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "yapmacık davranışlarla hoş görünmeye çalışmak" (s. 2593)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-..... her yılışmanın, her müfrit samimiyetin altından bir çapanoğlu çıkıyor. (Şişmanlığa ve Zayıflığa Dair, s.119)

-Birisi sana karşı pek mi fazla sokuluyor? Yılışıyor?... (Şişmanlığa ve Zayıflığa Dair, s.119)

1. 2. 14. Yutmak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: " 3. mec. inanmak, aldanmak, kanmak" (Türkçe Sözlük, s. 2618)

Aktunç'un sözlüğünde şu şekilde açıklanır: "f.İnanmak, aldanmak, kanmak" (Aktunç, s. 312)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde sözcük şu şekilde açıklanır: "doğru olmayan, hileli bir şeyi gerçek sanmak, kanmak" (Püsküllüoğlu, s. 154)

A.Fikri'nin sözlüğünde sözcük şu şekilde açıklanır: "aldatmak. kül yutmak: Boğulmak. Ekseriya bu mānāda mechuli olan "yutulmak" mastarı isti'mal olunur" (A.Fikri, s. 83)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

.... benim bütün gece evde oturduğumu yutar mı? Yutmaz. Kıyamet kopar... (Zenginlik Bu Ya, s.228)

1.2.15. Yutturmak

Türkçe Sözlük'te sözcük şu şekilde açıklanır: "yutturmak (II) : kandırmak, aldatmak" (Türkçe Sözlük, 2619)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde sözcük şu şekilde açıklanır: "(bir kimseyi) doğru olmayan bir şeye inandırmak, aldatmak, kandırmak"(Püsküllüoğlu, s. 154)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-. .. Eh! arada sırada saat yuttursa (kandırmak) bile, hiç olmazsa kendi kendimi zorla enayi yerine koymuyorum ya?.. (Az Tamah Çok Ziyan Getirir, s.113)

-Sırasına göre, külüstür bir takımı mukavele ile bağladığı bar müdürüne yutturmak için alkışlatıp göklere çıkartır... (Hadi Şu Oyunu da Seyrederelim!, s.115)

1.2. 16. Yuvarlamak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: " 3. hızla düşürmek, devirmek" (Türkçe Sözlük, s.2620)

Aktunç'un sözlüğünde açıklama şu şekildedir: "1.f. İçki içmek, özellikle bir "tek" rakıyı bir yudumda içmek 2.(Tavla, barbut vb. oyunlarda) zarları atmak 3. Sümüğüyle oynamak" (Aktunç, s.312)

Devellioğlu'nun sözlüğünde sözcük farklı anlamıyla yer alır: "(tr. f.) Yemek, içmek" (Devellioğlu, s.208)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde sözcük farklı anlamıyla geçer: "1.(tavla vb.de) zarları atmak 2.(içki için) içmek 3.(yemek için) mideye göndermek" (Püsküllüoğlu, s. 154)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Bir yumrukta Kayışdağı'nı Marmara'ya yuvarlarım. (Halılara Dair, s.70)

1. 2. 17.Zıbarmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama ile geçer: "2.hkr. Uyumak, çok içip sızmak" (Türkçe Sözlük, s. 2654)

Aktunç'un sözlüğünde şu açıklama yer alır: "f. ölmek, gebermek" (Aktunç, s.316)

Devellioğlu'nun sözlüğünde şu açıklama yer alır: "(f.) 1.Gebertmek (bk. cavlağı çekmek, cavlamak, çıngırağı çekmek, gümlemek, kakırdamak, mortiyi çekmek, mortlamak, nalları atmak veya dikmek, sıfırı tüketmek, tıngırdamak, yürütmek) 2. uyumak; sızmak" (Devellioğlu, s.210-211)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde şu açıklama geçer: "1. ölmek, gebermek 2. çok içip sızmak ya da yatıp uyumak" (Püsküllüoğlu, s. 1571)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Ha şimdi soyunup yatağa girecek, zıbarıp yatacak... (Başımdan Bir İş Geçti, s.215)

2. İsim+ Fiil Yapısıyla Kurulmuş Argo Sözcükler

2. 1. Alıntı İsim+ Fiil Yapısıyla Kurulmuş Argo Sözlükler

2. 1. 1. Para kesmek

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "a.Far. pāre 1.para basmak 2.mec. çok para kazanmak"(Türkçe Sözlük, s. 1883)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Hem siz de burada para kesmiyorsunuz ya!... (Mektup, s.266)

2. 1. 2. Para Kıvırmak

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Maksadım moruğun itimadını kazanmak, bol bol para kıvırmaktı. (Para Kazanma Usulü, s.225)

2. 1. 3. Para soyuntusuna getirilmek

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

..... *beş altı defa <u>para soyuntusuna</u> getirilmiştir.* (Bir Aşk Hikayesi, s.36)

2.1.4.Para Yapmak

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... *senin usülle, ben de çıksam, sayende biraz <u>para yapsam.</u>* (Aslanın Hikayesi, s.187)

2.1.5.Para Yedirmek

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

"a.Far. pāre 1.gereksiz olarak başkasına çok para harcamak 2. rüşvet vermek" (Türkçe Sözlük, s.1884)

-..... *Amerika hakimlerine <u>para yediremezse</u>, soluğu elektrikli koltuğun üstünde aldığının resmidir, hani?...* (Nikaha Dair, s.58)

2.1.6.Para Yemek

Türkçe Sözlük'te şu açıklamaya yer verilir: 1.gereksiz olarak çok para harcamak 2.çok para harcatmak 3.görevli bulunduğu yerin imkanlarından yararlanarak para çalmak, rüşvet almak (Türkçe Sözlük, s.1884)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... *deri tüccarının <u>paralarını yemeye</u> başladılar bile.* (Korkunç Bir Telefon Muhaveresi, s.156)

2. 1. 7. Posta olmak

Türkçe Sözlük'te "posta etmek", "posta koymak veya atmak" biçimleriyle geçer ve şu şekilde açıklanır:

posta etmek: "1. Görevliler, birini resmi bir daireye götürmek 2. birini gönlü olmasa da bir kimseye teslim edip bir yere göndermek"

posta koymak (veya atmak):" tkz. birini korkutmak, gözdağı vermek" (Türkçe Sözlük, s.1940)

Aktunç'un sözlüğünde şu şekilde açıklanır: "d.(ital.- türk.) Yakalanıp götürülmek; (hapse, tutukevine) yollanmak, sevk edilmek. Postalanmak diye de kullanılır" (Aktunç, s. 245)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde şu şekilde açıklanır: "it.T. kolluk görevlilerince yakalanıp götürülmek" (Püsküllüoğlu, s. 124)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

.... *Dört defa dayak yemiş, iki defa posta olmuş*,.. (Bir Aşk Hikayesi, s.36)

2.1.8. Rezil rüsva olmak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf.Fr. rezil Alçak, aşağılık. rezil rüsva olmak: Toplum içinde ayıplanacak bir duruma düşmek" (Türkçe Sözlük, s.1979)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- .... *çeribaşı öyle rezil rüsva oldu ki, beş yaşındaki yumurcaklar bile*. (Kavga Bu Anam, Zeynep'in Düğünü Değil, s.108)

2. 1. 9. Serseri dolaşmak

Türkçe Sözlük'te "serseri" maddesinde şu açıklama yer alır: sf. Far. serseri 1. Belli bir işi ve yeri olmayan, başıboş(kimse), hayta. 2. Tutarsız, beğenilmeyen davranışları olan (kimse) 3. mec. Belli bir hedefi olmayan, belli bir hedefe atılmamış olan, rastlantıyla gelen (kurşun, mayın vb.) 4. mec. Amaçsız (Türkçe Sözlük, s. 2074)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... *serseri dolaşan takımından eşek*... (Mühim Bir Dava, s.174)

2. 1. 10. Sigara tazelemek

Türkçe Sözlük'te "tazelemek" ifadesi için şu açıklama yer alır:

1.Yenisiyle veya tazesiyle değiştirmek (Türkçe Sözlük, s. 2292)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... *boyuna birbiri ardınca sigara tazeleyip kahve içiyor*.. (Bacaklar, s.255)

2. 1. 11. Silleyi aşk etmek

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Bereket versin şu Refik Ahmet'e silleyi aşkeden delikanlıya....* (Halılara Dair, s.70)

-*... ya Allah! deyip simitçinin mübarek sıfatına aşkettim silleyi.* (İlan-ı Aşk, s.170)

2. 1. 12. Suare vermek

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Yoksa bu akşam suare mi veriyorsunuz*? (Bir Aşkın Sonu, s.246)

2. 1. 13. Surat Asmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "kaşlarını çatıp yüzüne küskün veya dargın bir anlam vermek, somurtmak" (Türkçe Sözlük, s.2173)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*... bazıları surat asarak karşıladı.* (Hasan Torlak, 284)

-*Veli'nin suratı asıktı.* (Hasan Torlak, 287)

-*Suratı asıktı.* (Bir Boşanma Hikayesi, s.250)

2. 1. 14. Suratı bir karış olmak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "surat (veya suratı) bir karış, öfkeli, kızgın ve somurtkan" (Türkçe Sözlük, s.2173)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Suratı bir karış.* (Bir Boşanma Hikayesi, s.251)

2. 1. 15. Suratına Tükürmek

Türkçe Sözlük'te ve incelenen diğer sözlüklerde bu ifadeye rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... böyle kötü bir şey yazdığı için edebiyat namına suratına tükürürüm!... (Aşk Harabeleri, s.223)

2. 1. 16. Şerrinden Korumak

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... varını yoğunu amcasının şerrinden koruyacaktı. (Hasan Torlak, 284)

2. 1. 17. Şeytana uymak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "a.Ar. şeytān. şeytana uymak: 1.doğru yoldan ayrılarak kötü bir şey yapmak 2. günah işlemek" (Türkçe Sözlük, s.2219)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.. şeytana uyduk; .... (Gayr-i Kabil-i İzah Bir Dayak Hadisesi (s.189)

2. 1. 18. Tavı gelmek

Türkçe Sözlük'te "tava gelmek" biçiminde geçer ve şu şekilde açıklanır: "a.Far. tāv. tava gelmek : 2. hazır hale gelmek 3. mec. yola gelmek" (Türkçe Sözlük, s. 2286)

Devellioğlu'nun sözlüğünde "tavına getirmek" biçimi yer alır ve şu açıklama ile verilir: " (tr. dey.) Biçimine getirmek, uygun düşürmek "(Devellioğlu, s.190)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde sözcük, "tava düşürmek", "tava gelmek", "tava getirmek", "tava girmek", "tav etmek", "tavına getirmek", "tav olmak" biçimleriyle yer alır ve ifade için şu açıklamaya yer verilir:"tava gelmek: Far. T. konmak, aldanmak, inanmak" (Püsküllüoğlu, s. 138)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

.... tam tavı gelmişti hani. (Kavga Bu Anam, Zeynep'in Düğünü Değil, s.108/109)

2.1.19. Tecavüz etmek

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır:

"1.başkasının hakkına el uzatmak

2.saldırmak, hücum etmek

3. namusa sataşmak

4. aşmak, geçmek" (Türkçe Sözlük, s.2295)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*... sakın ha lortların mahremiyetine tecavüz etmeyesiniz... Yoksa yandığınızın resmidir alimallah*! (Londra'da Çorap Mübayaası, s.103)

2. 1. 20. Telaşa dönmek

Türkçe Sözlük'te "telaşa düşmek" ifadesi yer alır ve şu açıklamaya yer verilir: "Ar. telāşi. telaşa düşmek : telaşlanmak" (Türkçe Sözlük, s.2310)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Niyazi, olduğu yerde telaşa döndü*. (Mektup , s.267)

2. 1. 21. Tencerenin dibi görünmek

İncelenen sözlüklerde bu ifadeye rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... *12 ayda 9 ay ramazan dedikleri için, tencerenin dibi çabuk göründü*. (Esnaf Milleti, s.56)

2.1.22. Tıraşa başlamak

Türkçe Sözlük'te "tıraşa tutmak" ifadesi yer alır: "argo. Birini bıkkınlık verici konuşmalarla oyalamak" (Türkçe Sözlük, 2351)

Aktunç'un sözlüğünde "tıraş", "tıraş etmek" biçimleriyle yer alır:

tıraş: "i. (fars.terāş'tan) Boş yere uzun uzun konuşma, gevezelik. Yalan"

tıraş etmek: "d. (fars.- türk.) Uzun uzun konuşmak, gevezelik etmek" (Aktunç, s. 282)

Devellioğlu'nun sözlüğünde "tıraş", "tıraşçı", "tıraş etmek" ve "tıraşlamak" ifadeleri yer alır:

tıraş: "(far.i.) Gevezelik; yalan (söz)"

tıraşçı: "(far. tr. s.) Birini asılsız sözlerle kandırmaya çalışan, çok konuşan, işi lakırdıya boğan, çalçene, geveze (bk. ispinoz)" (Devellioğlu, s.193)

tıraş etmek : "(far. tr.dey.) 1.Birini asılsız sözlerle kandırmaya çalışmak,

gevezelik etmek (bk. Kazımak, kesmek, perdahlamak, tıraşlamak) 2. Çok söylemek, lakırdıya boğmak (bk. kesmek, perdahlamak)" (Devellioğlu, s.193)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde "tıraş", "tıraşa tutmak", "tıraşçı", "tıraş etmek" ve "tıraş geçmek" biçimleri yer alır:

tıraş: "a.Far. 1. (Uzun uzun ve gereksiz konuşma, gevezelik) 2. asılsız söz, yalan" (Püsküllüoğlu, s.140)

tıraşa tutmak: "Far. T. (birini) uzun uzun konuşarak gereksiz yere oyalamak, (birinin) zamanını almak" (Püsküllüoğlu, s.140)

tıraşçı: "a. Far. T. 1.karşısındakini bıktırıncaya değin lafa tutma huyu olan (kimse) 2. Yalan, gerçekdışı sözlerle karşısındakini rahatsız eden, yalancı, geveze" (Püsküllüoğlu, s.140)

tıraş etmek: "Far. T. uzun uzun ve gereksiz konuşmak, gevezelik etmek" (Püsküllüoğlu, s.140)

tıraş geçmek: "Far. T. bıktıracak denli uzun ve gereksiz konuşmak, gevezelik etmek" (Püsküllüoğlu, s. 140)

tıraşlamak: "Far.T. bıktıracak denli uzun ve gereksiz konuşmak, gevezelik etmek" (Püsküllüoğlu, s. 140)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Sen gider gitmez <u>başladı tıraşa.</u>* (Şarlo Yemekte, S.66)

2.1. 23. Verem olmak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "a.Ar. verem 1. verem hastalığına yakalanmak 2. mec. Sabırsızca davranmak" (Türkçe Sözlük, s. 2479)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*O geçmiyor ama ben <u>verem oluyorum</u>, kardeşim*(İlan-ı Aşk, s.170)

2. 1. 24. Voyvo bağırmak

Türkçe Sözlük'te "voyvo" maddesi yer alır ve şu şekilde açıklanır: "ünl. (vo'yvo)İsp. huevo sözünden argo. Alay ederek sataşmak için söylenen bir söz" (Türkçe Sözlük, s.2490)

Aktunç'un sözlüğünde şu şekilde açıklanır: "ü. (İsp. huevo "çürük yumurta" dan) Birisiyle alay etmek için söylenir" (Aktunç, s.301)

Devellioğlu'nun sözlüğünde şu şekilde açıklanır: " (İsp.) "Çürük yumurta" anlamına gelen bu söz, biriyle alay etmek için kullanılır" (Devellioğlu, s.204)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde açıklama şu şekildedir: " ünl. İsp. (İspanyolca "çürük yumurta" anlamına gelen " huevo" sözcüğünden) birine alay ederek sataşırken söylenir" (Püsküllüoğlu, s.149)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-..... *voyvo bağırdılar.* (Kavga Bu Anam, Zeynep'in Düğünü Değil,s.108)

2. 1. 25. Zıvanadan Çıkmak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "1.çok sinirlenmek, öfkelenmek 2. aklını yitirmek, çılgın gibi davranmak 3. denetlenemez duruma gelmek" (Türkçe Sözlük, s. 2657)

Aktunç'un sözlüğünde "zıvana" ifadesi yer alır ve farklı anlamıyla verilir: "i.(fars. zebāne, zevāne'den) Esrarlı sigaranın ucuna takılan küçük karton boru, kamış vb." (Aktunç, s.317)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- ...*zıvanadan çıktım büsbütün*. (Korkunç Bir Otomobil Kazası, s.138)

2. 2. Türkçe İsim+ Fiil Biçiminde Kurulmuş Argo Sözcükler

2. 2. 1. Pot Kırmak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "saldıracağı kimseye görünmemek için bir yerde gizlenip beklemek" (Türkçe Sözlük, s. 1953)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... *bizim delikanlı gözü budur diye kibarca hareket ederek, mahut gazetenin kırdığı potu tamir etmiş, efendiciğim.* (Halılara Dair, s.70)

2. 2. 2. Pusu kurmak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: Saldıracağı kimseye görünmemek için gizlenip beklemek (Türkçe Sözlük, s. 1953)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Elaziz yolunda pusu kurup ateş etti.* (Hasan Torlak, 286)

2. 2. 3. Sal Etmek

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Sal ettik tuvalet masasının gözüne... (Başımdan Bir İş Geçti, s.215)

2. 2. 4. Satılmış olmak

Türkçe Sözlük'te "satılmış" maddesinde şu açıklama yer alır: "2.mec. Para veya çıkar karşılığı, gizlice karşı tarafa hizmet etmek" (Türkçe Sözlük, s.2041)

-... *onu, memleketini soyanlara satılmış olmakla itham etti.* (Bir Çin Hikayesi, s.27

2. 2. 5. Sırtına Binmek

Türkçe Sözlük'te "sırtından geçinmek" ifadesi yer alır ve şu şekilde açıklanır: "Geçimini bir kimseden sağlamak" (Türkçe Sözlük, s. 2102)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... *çıktı çalıştığı yerden benim sırtıma bindi.* (Bir Boşanma Hikayesi, s.251)

2. 2. 6. Sopa çekmek

Türkçe Sözlük'te "sopa atmak" biçiminde geçer ve şu açıklamaya yer verilir**: "**Parayı istemeyerek vermek, harcamak" (Türkçe Sözlük, s.2140)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Elbette ki hırsıza çekerler sopayı*... (Gayr-i Kabil-i İzah Bir Dayak Hadisesi s.191)

2. 2. 7. Sökün etmek

Türkçe Sözlük'te "sökün" maddesinde şu açıklama geçer: "a. Birçok kişi veya şey" (Türkçe Sözlük, 2149)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

.... *bir de baktım ki karşıdan bizimki sökün etti. Kırıla döküle geliyor.* (Gayr-i Kabil-i İzah Bir Dayak Hadisesi s.190)

2. 2. 8. Şakayı kakaya çevirmek

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "tkz. şakayken kaka olmak" (Türkçe Sözlük, s.2198)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... *sen zaten her zaman şakayı kakaya çevirirsin diyordu bana*. (Kavga Bu Anam, Zeynep'in Düğünü Değil, s.109)

2. 2. 9. Tavuk gibi pineklemek

Türkçe Sözlük'te "tavuk gibi" ifadesi için şu açıklama yer alır: "erken yatıp uyuyan" (Türkçe Sözlük, s.2289)

Türkçe Sözlük'te "pineklemek" ifadesi için ise şu açıklamaya yer verilir: "1.Uyuklamak, uyuklar gibi harketesiz kalmak 2. mec. Boşa zaman harcamak 3. mec. Bir yerde hiçbir iş yapmadan oturmak" (Türkçe Sözlük, s.1925)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Hele benim karı, tavuk gibi akşamdan pineklemeye başladı*. (Bir Tren Yolculuğu, s.183)

2. 2. 10. Tongaya Basmak

Türkçe Sözlük'te bu ifade **"**tongaya basmak veya düşmek" biçiminde geçer ve şu şekilde açıklanır: **"**kendisi kötü bir duruma düşürmek için hazırlanan bir düzene uğramak, tuzağa düşmek" (Türkçe Sözlük, s. 2364)

Aktunç'un sözlüğünde şu açıklama yer alır: "d.Hileye aldanmak, dalavereye kanmak, tuzağa düşmek "(Aktunç, s. 286)

Devellioğlu'nun sözlüğünde **"**tongaya basmak veya düşmek" şeklinde geçer: " (dey.) hileye düşmek, çıkmaza girmek (bk. açmaza gelmek, tora düşmek)" (Devellioğlu, s.195)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde "tongaya basmak (ya da düşmek)" biçiminde geçer ve şu şekilde açıklanır: "kendisini kötü bir duruma düşürmek için hazırlanan bir tuzağa düşmek, hileye aldanmak" (Püsküllüoğlu, s. 141)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili ifade 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... *benim gibi safdil vatandaşları tongaya bastırmazsa*... (Kurnazlığın Daniskası, s.196)

-Artık biz dört kaçakçı bastığımız tonganın kavgasını yaparak Bandırma'ya geldik. (Bir Kaçakçı Hikayesi, s.165)

-Hani zanaatımda böyle tongaya bastığım ne olmuştur, ne de olacaktır. (Bir Kaçakçı Hikayesi, s.164)

2. 2. 11. Tongaya oturtmak

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde tongaya bastırmak (ya da düşürmek) biçimiyle yer alır: "(birini) kendisini kötü duruma düşürecek bir oyuna getirmek, hileyle aldatmak, dalavere yapmak, kandırmak" (Püsküllüoğlu, s. 141-142)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili kullanım 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Beni mütemadiyen tongaya oturttular. (Aslanın Hikayesi, s.188)

2. 2. 12. Topu Kaptırmak

İncelenen sözlüklerde bu ifadeye rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- İkinci karşılaşmamızda gene topu kaptırdım. ...(Bir Manikür Hikayesi, s.134)

2. 2. 13. Toyluk Etmek

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "toyca davranışta bulunmak" (Türkçe Sözlük, s. 2376)

Devellioğlu'nun sözlüğünde yalnızca "toy" ifadesi geçer ve şu açıklama getirilir: " (tr.s.) Tecrübesiz genç" (Devellioğlu, s.197)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde "toycu ve toyculuk" ifadeleri yer alır:

toycu: "a. toy kızları kandırarak onları kötü yollara sürükleyen kimse"

toyculuk: "a. toycunun işi" (Püsküllüoğlu, s. 143)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili kullanım 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Çocukluk, toyluk ediyormuşum efendiciğim. (Şişmanlığa ve Zayıflığa Dair, s.119)

2. 2. 14. Üstüne Çullanmak

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "saldırarak üzerine abanmak" (Türkçe Sözlük, s.2452)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... *çullandılar üstüme... Kapı dışarı ettiler beni yaka paça..* (Nişanlanmaya Dair, s.146)

2. 2. 15. Yağlı kuyruk yakalamak

Türkçe Sözlük'te "yağlı kuyruk" maddesi yer alır ve şu şekilde açıklanır: " a. tkz. 1. Kolayca ve bolca yakalanılabilecek kaynak 2. Kolayca sömürülecek iş veya kişi" (Türkçe Sözlük, s. 2502)

Aktunç'un sözlüğünde "yağlı göte kuyruk bağlamak" ifadesi yer alır: " Zengin birisine borç vermek. Çıkar sağlanacak birisine iyilik yapar gibi görünmek" (Aktunç, s.303)

Devellioğlu'nun sözlüğünde "yağlı" ifadesi geçer: " (tr.s.) Paralı, zengin (bk. Kalantor, kalın)"(Devellioğlu, s.205)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde "yağlı" ifadesi yer alır: "s.paralı, varsıl, zengin" (Püsküllüoğlu, s. 150)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Herhalde bir el çabukluğu ile yağlı bir kuyruk yakaladığın belli. (Aslanın Hikayesi, s.186)

2. 2. 16. Yakasına yapışmak

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "(birinin) yakasına (veya yakasından) asılmak (veya yapışmak): Hesap sormak veya bir şey istemek için tutup bırakmamak" (Türkçe Sözlük, s. 2504)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Köprü memurları bir adamın yakasına yapışmışlar köprü parası istiyorlar. (Bacaklar, s.258)

2. 2. 17. Yediği ekmek gözüne dizine durmak

Türkçe Sözlük'te "gözüne dizine dursun" ifadesi geçer: "nankörlük eden birine " Allah nankörlüğünün cezasını seni kör ve kötürüm ederek versin" anlamında söylenen bir ilenme sözü" (Türkçe Sözlük, s. 981)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... *yediğim ekmek gözme dizime dursun ki*.. (Gayr-i Kabil-i İzah Bir Dayak Hadisesi s.189)

2. 2. 18. Yerden Yere Çalmak

Türkçe Sözlük'te "çalmak" ifadesi şu açıklamayla geçer: "5. atmak, çarpmak, vurmak" (Türkçe Sözlük, s. 489)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... *kedi yavrusu gibi bir adamcağızı gırtlağından yakalamış, yerden yere çalıyor*. (Pay, s.205)

2. 2. 19. Yumruğu tatmak

Türkçe Sözlük'te"tatmak" maddesinde şu açıklama yer alır: "3. mec. duymak, hissetmek" (Türkçe Sözlük, s. 2286)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Demin, Süleyman'ın yumruğunu tattıktan sonra, demir hurdalarının kenarına yerleştirdiğimiz hammalmış*. (Kendi Hünumla Yazdım Hükm-i İdamımı, s.38)

2. 2. 20. Yüreği Cız etmek

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "yüreği cız etmek (veya cızlamak) : "çok acımak, içi sızlamak" (Türkçe Sözlük, s.2626)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Yüreğim cızz etti, kardeşim*... (Kızımın Hediyesini Unutmayınız, s.60)

2. 2. 21. Yüreğinin Başı Parçalanmak

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Yüreğimin başı parçalandı*... (İlan-ı Aşk, s.170)

3.İsim Görevindeki Argo Sözcükler

3. 1. Alıntı İsimlerden Oluşan Argo Sözcükler

3. 1. 1. Papel

Türkçe Sözlük'te şu açıklamaya yer verilir: a.İsp. papel argo ve esk. 1.Bir liralık kağıt para 2.para" (Türkçe Sözlük, s.1883)

Aktunç'un sözlüğünde şu şekilde açıklanır: "i.(lat. papyrus isp. papel "kağıt")"Karagözcü argosunda para manasında kullanılan bir kelime (Uğur Göktaş, Karagöz Terimleri Sözlüğü). Para. Kağıt para. Lira, bir lira (eskiden bir liralık kağıt para) .İşaretlenmiş, "tırnaklanmış", hileli iskambil kağıdı "(Aktunç, s.234)

Devellioğlu sözlüğünde şu açıklama yer alır: "(ita.i.) Herhangi bir vesile ile, yolda arkadaşından, birinden ayrılmak, başından savmak (bk. asmak, ekmek)" (Devellioğlu, s. 181)

Püsküllüoğlu sözlüğünde şu açıklama yer alır:

"a.İsp.1.esk. bir liralık kağıt para 2. para, kağıt para" (Püsküllüoğlu, s. 119)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 10 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- *Söküldük üç papel cezayı.* (Heyecanlı Bir Takip Hikayesi, s.90)

-.... *Ben de enseleyecek, üç papel cezayı bastıracaktım. Fakat herif kurnaz çıktı. Korkudan soluğu evde aldı.* (Heyecanlı Bir Takip Hikayesi, s.90)

-*Aldıkları papelleri hak ediyorlar doğrusu hatunlar...* (Hadi Şu Oyunu da Seyrediverelim!, s.14)

-*Bay Feyyaz şirketinin kasasından on altı bin papeli iç etmişmiş.* (Bir Hortlak Hikayesi, s.231)

-Cebinden çıka çıka iki beşlik papel çıktı. (Pay, s.205)

-Sökül üç papeli (Heyecanlı Bir Takip Hikayesi, s.90)

-... *belki yüzümü görünce dayanamaz, bizim papeli verir dedim.* (Kurnazlığın Daniskası, s.197)

-.... *bizim papeli iade etmediler.* (Kurnazlığın Daniskası, s.197)

-..... *ama, papeller alınınca iade edilmeli.* (Kurnazlığın Daniskası, s.197)

-*Tuttum 100 papel borç istedim.* (Para Kazanma Usulü, s.225)

3. 1. 2. Papelcik

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Bu on altı bin papelcikle rahat rahat yaşamak istemişmiş... (Bir Hortlak Hikayesi, s.231)

3. 1. 3. Putperest Yavrusu

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... onunla karşılaşsa bile kim olduğunu bilmeyecek ve bu putperest yavrusuna atideki sözlerle hitap edecekti. (Bir Çin Hikayesi, s.25)

3. 1. 4. Rezalet

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "a.(reza:let) Ar. rezālet Toplumun duygularını inciten olay veya durum" (Türkçe Sözlük, s.1978)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

..... rezaletin önüne zamanında geçmemiş olması, daha çok şaşılacak bir şeydi. (Belki ve Kim Bilir, s.140)

-Bir rezalet ki, sorma gitsin... (Korkunç Bir Telefon Muhaveresi, s.156)

-Bu mahalle için, mahalle arasında rezaletmiş. (Bir Boşanma Hikayesi, s.251)

3. 1. 5. Sahtekarlık

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sahte: sf. Far. sāḫte 1.Bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece" (Türkçe Sözlük, 2010)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- Fakat zengin olduktan sonra da Fatma Hanım, bir morfinom gibi bu sahtekarlık itiyadından vazgeçmemişti. (Belki ve Kim Bilir, s.141)

-Fatma hanımı sahtekarlığa sevk eden amil nedir? (Belki ve Kim Bilir,s.141)

- herkes kadının hırsızlığını, sahtekarlığını, erkeğin merhametsizliğini, yalnız bir sebeple izah ediyordu. (Belki ve Kim Bilir, s.140)

3.1.6.Sefalet

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "a.(sefa:let) Ar. sefâlet Yoksulluk, yoksulluk sıkıntısı" (Türkçe Sözlük, s.2056)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- *Sefalet üstünden başından akıyordu.* (Aslanın Hikayesi, s.187)

-*Sizi sefaletten kurtarmak için, sevine sevine bir iki milyon lira feda ederim.* (Şişmanlığa ve Zayıflığa Dair, s.122)

-*Fakat bu dekorun büyük bir sefaleti, fakr ü zarureti gizlediğinden eminim.* (Şişmanlığa ve Zayıflığa Dair, s.122)

3.1.7.Sıfat

İncelenen sözlüklerde sözcüğün bu anlamına rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Aksi aksi baktım, tepeden simitçinin sıfatına... Herif de bana baktı.* (İlan-ı Aşk, s.169)

3.1.8. Surat

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "a.Ar. ṣūret 1.Yüz (II) 2.mec. Somurtkanlık, asık yüzlülük 3. mec. Soğuk davranma" (Türkçe Sözlük, s.2173)

Aktunç'un sözlüğünde sözcük farklı anlamıyla açıklanır: "i.(ar. sūret'den) Resimli iskambil kağıdı. Vale, kız ya da papaz" (Aktunç, s. 264-265)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 5 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.. *yine o asık surat.* (Bir Boşanma Hikayesi, s.251)

-... *kol saatini çıkarıp delikanlının suratına fırlattı ve avaz avaz bağırmaya başladı.* (İnci Gerdanlık, s.270)

-*Senelerce suratımı yerli pudralarla berbat etmişim, diyordu...* (Alman Taraftarı Bir Zat, s.137)

-*Senin suratın ay gibi meydana çıkmış.* (Bir Bıyık Hikayesi, s.212)

-.... *suratı toz pembe, on beş yaşında delikanlı gibi mahallede dolaşıyordu.* (Alman Taraftarı Bir Zat, s.137)

3. 1. 9. Şirretlik

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "a.Ar. şirret 1.şirret olma durumu, yaygaracılık 2.Şirretçe davranış" (Türkçe Sözlük, s.2227)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Köpek susmaz... Bağırır, çağırır, şirretlik eder. (İki Numaranın Köpeği, s.111)

3. 1. 10. Şuursuzluk

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "a.ruh. b. Bilinçsizlik" (Türkçe Sözlük, s.2233)-

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-MaskaRuj'daki intihabatta vatandaşlar böyle şuursuzluklar göstermezlerdi. (10 Numara, s.69)

3. 1. 11. Tavsiyesizlik

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-İşsiz... Tavsiyesi yok... Tavsiyesizlikten ölüp gidecek. (Tavsiyeye Dair, s.48)

-Tavsiyesizlik yüzünden nüfusumuzdan bir fert kaybetmemiz muhtemeldir. (Tavsiyeye Dair, s.48)

3. 1. 12. Tecavüz

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "Ar. tecāvuz 1.Saldırı 2. Namusuna saldırma, sarkıntılık 3. Başkasının hakkına el uzatma 4.esk. Aşma, ötesine geçme" (Türkçe Sözlük, s.2295)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Namusa tecavüz varsa, bunu kadınla beraber yaptık. (Gayr-i Kabil-i İzah Bir Dayak Hadisesi (s.190)

3. 1. 13. Tevkifhane

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "a.(tevkifha: ne) Ar. tevkif+ Far. ḫāne esk. Tutukevi" (Türkçe Sözlük, s.2343)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Tevkifhaneye gireli bir ay olmuştu. (Mektup, s.264)

3. 1. 14. Tufeylilik

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "sf. (tufeyli:) Ar. tufeyl esk. 1. Asalak 2. Savaş, virane, yıkık" (Türkçe Sözlük, s. 2383)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-İnsan tufeyliliğe alışmaya görsün. Bizim hanım hazır yiyiciliğe başlayınca... (Bir Boşanma Hikayesi, s.251)

3. 1. 15. Ukalalık

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "1.ukala olma durumu 2. ukalaca davranış" (Türkçe Sözlük, s. 2413)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Şimdi bunları size başımdan geçtiği için anlatıyorum yani. Yoksa ukalalık olsun diye değil. (Bir Tren Yolculuğu, s.185)

3. 1. 16. Yurt düşmanı

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Yurt düşmanı çocuk! diye sert sert söylendi. (Düşman, s.278)

3. 1. 17. Yüz dirhemliği

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve "içki" anlamında kullanılır:

-Aldım yüz dirhemliğimi hem de veresiye, beyağabeyciğim, çekildim er meydanından! (Arap Bakkal, s.64)

3. 2. Türkçe İsimlerden Oluşmuş Argo Sözcükler

3. 2. 1. Salaklık

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır:

a.1.Salak olma durumu 2. Salakça davranış (Türkçe Sözlük, s. 2016)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... hatta bazen salaklık derecesine varan unutkanlığını görerek onun dehasına büsbütün iman ederdi. (Duydum Zannettiklerim: Evimin Hikayeleri III, s.22)

3. 2. 2. Saman Yığını

Türkçe Sözlük'te "saman" maddesinde şu açıklama yer alır: "a.Ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları" (Türkçe Sözlük, s.2022)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-İçine gömüldüğü saman yığını çelimsiz vücudunu biraz örtmüş ve ısıtmıştı. (Noel Baba,s.35)

3. 2. 3. Uyku sersemi

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "sf. Uyku sersemliği olan" (Türkçe Sözlük, s. 2429)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... Ülen derdi, " ben ölünce tarlayı, öküzü, neyi sat... (Hasan Torlak, 282)

4.Sıfat Görevindeki Argo Sözcükler

4. 1. Alıntı Sözcükle Oluşmuş Argo Sıfatlar

4. 1. 1. Papelli

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Yani asaleti, Frenk usülü, armalı filan değil, papelli cinsinden. (Asalet Meselesi, s.180)

4. 1. 2. Pejmürde

Türkçe Sözlük'te şu açıklamaya yer verilir: "sf. Far. pijmurde 1.Eski püskü, yırtık" (Türkçe Sözlük s.1906)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Hasan'ın kıyafeti eskisinden daha beter, daha pejmürdeydi. Sefalet üstünden başından akıyordu. (Aslanın Hikayesi, s.187)

4. 1. 3. Putperest

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf. Far. butperest Puta tapan" (Türkçe Sözlük, s.1954)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... beyazların aleyhinde bulunan yüzlerce putperest Çinli(Bir Çin Hikayesi, s.28)

4. 1. 4. Safdil

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf.Ar. sāf+Far. dil esk ve mec. Kolayca aldatılan, saf (kimse)" (Türkçe Sözlük, s.2002)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Kurnazlık iyidir, hoştur, yahşidir ama başkasına zararı dokunmazsa, benim gibi safdil vatandaşları tongaya bastırmazsa... (Kurnazlığın Daniskası, s.196)

4. 1. 5. Samur Kaşlı

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: **"**sf.Kaşları kumral, yumuşak ve gür olan (kimse)" (Türkçe Sözlük, s.2024)

- Ben boylu boslu, mavi gözlü, samur kaşlı genç bir kadındım. (Bir Eski Zaman Hikayesi, s.206)

4. 1. 6. Sarhoş

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf.Far. ser+ẖoş 1.Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan (kimse),

esrik, mest, sermest, başı dumanlı, kafası bulutlu, kafası iyi, kafası dumanlı, kafası kıyak 2.mec. Bir şeyden çok fazla mutluluk duyan 3.zf.mec. Hoşa giden bir etki ile kendinden geçmiş olarak, esrik" (Türkçe Sözlük, s.2035)

-....*Uşaklığa bile yaramayacak kadar sarhoşmuş.* (Kendi Hünumla Yazdım Hükm-i İdamımı, s.42)

4. 1. 7. Sefil

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: " sf.Ar. sefil 1.Sefalet çeken, yoksul 2.Alçak 3.zf. Yoksul veya alçak bir biçimde" (Türkçe Sözlük, s. 2057)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Küçük sefil bu renkli salondaki renkli dekorlara, büyük çini sobaya, sobada kıvrılan alevlere ve kapısı açık iç odanın ilerisinde görünen beyaz örtülü geniş masaya baktı. (Noel Baba,s.34)

-Küçük sefil, beyaz konağın alt kat pancurlarını önünden geçti. (Noel Baba, s.34)

-O hayata gözlerini açtığı zaman kendini orada, sefiller, mücrimler ve mahkumlar yetiştiren kaldırımda bulmuştu. (Noel Baba, s.34)

4. 1. 8. Sersem

Türkçe Sözlük'te şu açıklamaya yer verilir: "sf.Far. sersām 1. Herhangi bir sebeple bilinci ve duyguları zayıflamış olan 2. mec. Düşünmeden hareket eden, ne yaptığının farkında olmayan" (Türkçe Sözlük, s.2074)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... *bu sersem oğlan yine bir halt karıştıracak.* (İnci Gerdanlık, s.272)

-Bütün bu hallerden serseme dönen alim Feyzullah Ayni Bey... (Şişmanlığa ve Zayıflığa Dair, s.123)

-*Serseme döndüm.* (Sıkıntılı Bir Gece, s.126)

4. 1. 9. Simsar

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "a.Ar. simsār tic. Komisyoncu" (Türkçe Sözlük, s.2115)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Bu sanatkarlar kadar bizim gibi platonik sanat aşıkları da bu çeşit simsarların hesabına çalışırmış... (Hadi Şu Oyunu da Seyrediverelim!, s.115)

4. 1. 10. Şeker gibi

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: " a.Far. şeker. şeker gibi: 1.Çok sevimli, güzel 2.yumuşak huylu, yumuşak davranan" (Türkçe Sözlük, s.2212)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Tamirat şeker gibi gidiyordu. (Bir Sokağın Başından Geçenler, s.159)

4. 1. 11. Şeytan

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "a.Ar. şeytān 2. mec. Kötü düşünceli, kötü niyetli kimse 3.sf. mec. Çok kurnaz, uyanık (kimse)" (Türkçe Sözlük, s. 2219)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- O namussuzdan gelecek hayır şeytandan gelsin. (Hasan Torlak, 288)

-Gözleri şeytan gibiydi. Konuşması kurnaz. (Bir Boşanma Hikayesi, s.250)

4. 1. 12. Şuursuz

Türkçe Sözlük'te şu açıklama ile verilir: "sf. 1. Bilinçsiz 2.zf. Bilinçsiz bir biçimde (Türkçe Sözlük, s.2233)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-... şuursuz domuz kasaplarını yerli mal kullanmaya mecbur ederim, dedim. (Arpacığa Dair, s.78)

4. 1. 13. Talihsiz

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf. Tarihi ters olan, talihi kötü olan, şanssız, bahtsız (kimse)" (Türkçe Sözlük, s.2255)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Ne talihsiz bacakların varmış, bebeğim!.. (Bacaklar, s.256)

4. 1. 14. Tavsiyesiz

Türkçe Sözlük'te şu açıklamaya yer verilir: "sf. Kayırılmayan" (Türkçe Sözlük, s. 2289)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- Tavsiyesiz... Bildiği yok. Ne halt edelim? (Tavsiyeye Dair, s.48)

-Ne tavsiyesizi! Hangi tavsiyesizlerden bahsediyorsunuz? (Tavsiyeye Dair, s.48)

-Tavsiyesizler ne yapsın beyefendi, siz söyleyin ne yapsın? (Tavsiyeye Dair, s.48)

4. 1. 15. Tembel

Türkçe Sözlük'te şu açıklamaya yer verilir: "sf.Far. tenbel 1.İş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan (kimse), üşengeç" (Türkçe Sözlük, s.2315)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Ecdadın tembeldi. (Bir Çin Hikayesi, s.26)

4. 1. 16. Terbiyesiz

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer:

sf.1. Terbiyesi olmayan 2. zf. (terbiyesizce) Terbiyesiz bir biçimde, saygısızca, terbiyesizcesine (Türkçe Sözlük, s.2328)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Şu terbiyesizi susturun, dese; ... (Kızımın Hediyesini Unutmayınız, s.60)

4. 1. 17. Ukala

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "sf. (ukala: l ince okunur) Ar. ukalā Kendini akıllı ve bilgili sanan, bilgiçlik taslayan (kimse)" (Türkçe Sözlük, s.2413)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Bu küçük hanım kız bilseniz ne ukala, ...* (Duydum Zannettiklerim: Evimin Hikayeleri III, s.21)

4. 1. 18. Uyduramentoni

Türkçe Sözlük'te "uydurmasyon "biçiminde şu açıklamaya yer verilir: a. tkz. bk. uydurma.

uydurma: a. 1. Uydurmak işi 2. Şişirme haber 3. Gerçek dışı, uydurulmuş olan, yalan, sahte, asılsız, düzme 4. sf. Yeni bir biçim verilmiş (Türkçe Sözlük, s. 2426)

Devellioğlu'nun sözlüğünde "uydurmasyon" ve "uydurmasyoncu" biçimleri yer alır:

uydurmasyon: "yalan (söz veya haber) Asılsız, anlamsız, yalan (söz veya haber) (bk. Atmasyon, Bom, Kıtır, Palavra)" (Devellioğlu, s.201)

uydurmasyoncu: "(tr. fr. s.) Yalancı (bk. atmasyoncu, bomcu, kıtırcı, palavracı)" (Devellioğlu, s.201)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde "uydurmasyon" biçimi yer alır: "a.ve s. (Türkçe "uydurma" sözcüğüne Fransızca "-tion" sonekinin Türkçe söyleniş biçimiyle getirilmesi yoluyla oluşturulmuş yakıştırma bir sözcük) gerçek olmayan, uydurulmuş olan, asılsız, düzmece, uydurma, yalan" (Püsküllüoğlu, s. 146)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Uyduramentoni bir kağıt aradım. Sözde buldum.* (İki Numaranın Köpeği, s.111)

4. 1. 19. Vahşi

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "sf.(vahşi:) Ar. vahşi 1. Yabani 2. Yırtıcı (hayvan) 3. mec. Kaba, saygısız, uyum sağlayamayan (kimse)" (Türkçe Sözlük, s.2464)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 4 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... *Türkiyeyi çok geri, hatta vahşi addederdi.* (Duydum Zannettiklerim: Evimin Hikayeleri III, s.21)

-*Ri-Ri-Ku'nun mantığı böyle acayip bir vahşi mantığıydı işte...* (Vahşi Zenci Delikanlının Mantığı, s.154)

-*Selim Bey bu sefer kızdı, zenci vahşiyi iterek içeri zorla girdi.* (Vahşi Zenci Delikanlının Mantığı, s.153)

.... vahşi zenci delikanlı, Selim Bey'e bir çoban köpeği sadakatiyle bağlıydı. (Vahşi Zenci Delikanlının Mantığı, s.152)

4.1. 20. Yamyam

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf. (Orta Afrika'daki zenci bir topluluğun adından) 1. Daha çok din, tapınma, büyü vb. amaçlarla insan eti yiyen (kimse) 2. mec. Yabani, vahşi 3. mec. Açgözlü (kimse)" (Türkçe Sözlük, s. 2517)

Aktunç'un sözlüğünde şu açıklamaya yer verilir: "i.(zenci dilinden) Adi hırsız. Adi suçlu; maddi bakımdan kötü durumdaki mahkum, ādem baba. Rüşvetçi, yiyici, mürteşi" (Aktunç, s. 304)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde şu açıklama geçer: "a.ve s. (Orta Afrika'daki bir zenc, topluluğunun adından) 1.mec. yabanıl, vahşi (kimse) 2. mec. açgözlü (kimse) 3. rüşvet yiyici, rüşvetçi" (Püsküllüoğlu, s. 151)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Kapadık! diye Afrika yamyamlarına kurum tasladığımız esir pazarlarında hala alışveriş oluyor. (Hadi Şu Oyunu da Seyrediverelim!, s.116)

-Yamyamlar arasında yaptığım seyahat bende insan etine karşı garip bir incizap yaratmıştı... (Yamyamlar Arasında : Felsefi Hikaye, s.104)

4. 1. 21. Yarı harap

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Çocuk bu yarı harap yerin kapısının aralık olduğunu gördü. (Noel Baba, s.35)

4. 1. 22. Zalim

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır:

sf.(za: lim) Ar. zālim Acımasız ve haksız davranan, zulmeden (Türkçe Sözlük, s.2641)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- ...oysa ki üvey anası hiç de zalim değildi (Hasan Torlak, 284)

4. 1. 23. Zampara

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf. Far. Sürekli kadın peşinde koşan, kadınlara düşkün (erkek), kadıncıl, keskin, zendost" (Türkçe Sözlük, s. 2643)

Aktunç'un sözlüğünde "zampik" sözcüğü bu anlamda kullanılır ve şöyle açıklanır: "i.(fars. zenpāre, zamapra'dan b.) Çapkın erkek, zampara" (Aktunç, s.314)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Yalnız ne yalan söyleyeyim, yarın iki elim yanıma gelecek, o zamanın zamparalarından bir tanesi bana bir iyilik etti, ömrüm oldukça unutmam. (Bir Eski Zaman Hikayesi, s.206)

4. 1. 24. Zavallı

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf. 1.Acınacak kadar kötü durumda bulunan 2.mec. Gücü bir şeye yetmeyen, aciz". (Türkçe Sözlük, s. 2647)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 13 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- *Kim* bilir zavallı hatuncağız herifin elinden neler çekmiştir? (Nikaha Dair, s.58)

- *Zavallı kızın aşkı ümit ettiğimden daha içliymiş!* (Duydum Zannettiklerim: Evimin Hikayeleri II, s.19)

-*... kızıyla müftehir zavallı annesinden maada biçare Seyfi'nin bu o büyük mütefenninin ismiydi- kapısını çalan olmazdı.* (Duydum Zannettiklerim: Evimin Hikayeleri III, s.22)

- *Birkaç tane zavallı beyinsiz genci ölüme bile sürüklemişsiniz, öyle mi?* (Duydum Zannettiklerim: Evimin Hikayeleri II, s.18)

-Akşam zavallı Bican Efendi, süklüm püklüm düşünerek, eve döndğü zaman.. (Üç Yumruk, s.31)

-Ben zavallı müntehiri sudan çıkardılar. (İntihar ve Vapur Bileti, s.93)

-Fakat Müzeyyen, o zavallı kadın büsbütün değişmiş... (Duydum Zannettiklerim: Evimin Hikayeleri III, s.23)

-Git derhal, son meteliğine kadar bu parayı kaybet ki, ismimiz kumarda ancak beş yüz lira kaybeden zavallılara çıkmasın. (Asalet Meselesi, s.181)

-Hem daha geçen gün Ermeninin çocuğunu bacağından ısırmış da, zavallı çocuk hala yatıyormuş. (İki Numaranın Köpeği, s.111)

-Hem kendini, hem de zavallı bir kızı bedbaht edecekti. (Duydum Zannettiklerim: Evimin Hikayeleri III, s.22)

-İsmimiz kumarda 500 lira kaybeden zavallılara çıkacak. (Asalet Meselesi, s.181)

-Zavallı adamcağızı ... (Pay, s.205)

-... yaka paça vagondan dışarı attığım zavalllı yolcu kadar kızmaya hakkınız olamaz dedi... (Şimendiferde Uyuyan Adam, s.118)

4.1.25. Zebella

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "a.(zebella: l ince okunur) Ar. zebellā hlk. İri yarı kimse" (Türkçe Sözlük, s. 2647)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-İriyarı, zebella gibi bir herif, ufak tefek kedi yavrusu gibi bir adamcağızı gırtlağından yakalamış, yerden yere çalıyor. (Pay, s.205)

4. 1. 26. Zehir Zemberek

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "sf.mec. 1. Son derece sert, hakaret dolu 2. sf. Son derece ağır, sert bir biçimde 3. sf. Son derece acı" (Türkçe Sözlük, s. 2649)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Uyku filan da zaten zehir zemberek oldu. (Bir Tren Yolculuğu, s.184)

4. 1. 27. Zenci

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "a.Ar. Siyah ırktan olan kimse, siyahi" (Türkçe Sözlük, s. 2651)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 8 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- ...bir çocuk ve bir kadın olmak üzere üç zenci daha vardı. (Yamyamlar Arasında : Felsefi Hikaye, s.104)

-...Hizmetçilerin hepsi erkekti, hepsi zenciydi ve hepsi sağır ve dilsizdi. (Korkunç Bir Sergüzeşt, s.85)

-*Sen kimsin, ey güzel zenci kadını?* (Yamyamlar Arasında : Felsefi Hikaye, s.105)

-*Şimdi, zenci delikanlı hem Selim Beyin oda uşağı...* (Vahşi Zenci Delikanlının Mantığı, s.153)

-*Selim Bey bu sefer kızdı, zenci vahşiyi iterek içeri zorla girdi.* (Vahşi Zenci Delikanlının Mantığı, s.153)

-*Ve hakikaten zencinin kafası....* (Vahşi Zenci Delikanlının Mantığı, s.154)

-*Zenci kadına gittim*. (Yamyamlar Arasında : Felsefi Hikaye, s.105)

-*Zenci kadının gözleri bir acayip parladı.* (Yamyamlar Arasında : Felsefi Hikaye, s.105)

4. 2. Türkçe Kökenli Argo Sıfatlar

4. 2. 1. Pisçe

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Liman da liman hani... Heybetli bir şey... Yalnız biraz pisçe...* (20 Paranın Kıymetini Bilelim, s.142)

4. 2. 2. Sağır

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "sf. 1.İşitme duyusundan yoksun, işitmeyen (kimse)" (Türkçe Sözlük, s. 2005)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-...*Hizmetçilerin hepsi erkekti, hepsi zenciydi ve hepsi sağır ve dilsizdi.* (Korkunç Bir Sergüzeşt, s.85)

4. 2. 3. Sıska

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "1.çok zayıf ve kuru, kaknem, çelimsiz, arık" (Türkçe Sözlük, s.2103)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-..... *sıska çocuğuna karşı babanın muhabbeti, tabii ki çoğalacaktı.* (Anne Şefkatine Dair Bir Hikaye, s.168)

-*Tahta kapıyı sıska omzunu dayayarak itti.* (Noel Baba, s.35)

-Yarı dönmüş sıska dizlerine yaslanarak mecalsiz vücudunu yavaşça kaldırdı. (Noel Baba, s.33)

4. 2. 4. Sunturlu

Türkçe Sözlük'te şu açıklamaya yer verilir: "sf. 1. Yaman, adamakıllı, dehşetli 2.hlk. Gösterişli, görkemli" (Türkçe Sözlük, s.2172)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-İyi ki siyasiyata meraklı değilim. Yoksa mutlaka bir sakarlık, hem de sunturlusu, bu işte de çatardı.. (Sinemada Loca, s.147)

4. 2. 5. Şişko

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: " sf.alay 1.Şişman 2. Toplu, dolgun" (Türkçe Sözlük, s. 2228)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Hayır şişko evde yok(Korkunç Bir Telefon Muhaveresi, s.155)

-Şişko iflas filan ederse, halimiz berbattır. (Korkunç Bir Telefon Muhaveresi, s.155)

-Yoksa kocan olacak şişko kadar bana güvenmiyor musun? (Korkunç Bir Telefon Muhaveresi, s.156)

4. 2. 6. Şişman

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf. Deri altında fazla yağ toplanması sebebiyle vücudun her yanı şişkin görünen (kimse), şişko, mülahham" (Türkçe Sözlük, s.2228)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 8 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... şişman sarışın kadının pırlantalı kol saatlerden birini alarak... (İnci Gerdanlık, s.270)

-.... ve Hayrullah Demirman şişman sarışın kadını bırakarak yeni gelene doğru gitti. (İnci Gerdanlık, s.270)

-Ağaçlardan birinin altına şişman, fıstık gibi bir zenci uzanmış... (Yamyamlar Arasında : Felsefi Hikaye, s.104)

-Birdenbire mağazanın kapısından şişman, sarışın ve gözleri telaşlı bir kadın girdi. (İnci Gerdanlık, s.270)

-Bostancı. Şişman kadın indi. (Birinci Mevkide, s.240)

-Şişman kadın inmedi. (Birinci Mevkide, s.240)

-Şişman, basık gövdesinin üstündeki .... (Korkunç Bir Telefon Muhaveresi, s.155)

-Tekin derhal kararını verdi ve şişman sarışın kadını önleyerek boğuk, kesik bir sesle... (İnci Gerdanlık, s.270)

4. 2. 7. Teres

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "a.Kaba. Pezevenk" (Türkçe Sözlük, s.2329)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

- Başı kopasıca teres... (Sinemada Loca, s.147)

4. 2. 8. Teres Oğlu Teres

İncelenen sözlüklerde bu ifadeye rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Teres oğlu teres... (Arap Bakkal, s.63)

4. 2. 9. Tuzlu

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "mec. Çok pahalı" (Türkçe Sözlük, s. 2396)

Devellioğlu'nun sözlüğünde şu açıklama yer alır: "(tr.s.) Pahalı" (Devellioğlu, s.198)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Yalnız vergi tuzludur.... (Esnaf Milleti, s.56)

4. 2. 10. Uğursuz

Türkçe Sözlük'te şu açıklama yer alır: "sf. Kendinde uğursuzluk bulunan, yomsuz, kadersiz, meymenetsiz, menhus, musibet, meşum, şom" (Türkçe Sözlük, s.2412)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Bundan sonra böyle uğursuz yerde durana lanet! (Kavga Bu Anam, Zeynep'in Düğünü Değil, s.109)

4. 2. 11. Utanmaz

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "sf. utanması olmayan, sıkılmaz, yüzsüz, arsız" (Türkçe Sözlük, s. 2423)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Hangi utanmaz yapıyor bunu. Rezalettir bu! Biz burada hayvan mıyız? (Bir Tren Yolculuğu, s.184)

4. 2. 12. Yamrı yumru

Türkçe Sözlük'te "yumru" ifadesi geçer: "sf. Yumru" (Türkçe Sözlük, s. 2517)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-.... dizi çıkmış pantolonları, yamrı yumru kunduralarının üstünde yığılırdı. (Duydum Zannettiklerim: Evimin Hikayeleri III, s.21)

4. 2. 13. Yankesici

Türkçe Sözlük'te "yankesici" ifadesi yer alır: "a. Bir kimsenin cebinden, çantasından ustalıkla, hissettirmeden bir şeyler çalan kimse, cep faresi, tırtıkçı" (Türkçe Sözlük, s. 2522)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Ali Reis, Niyazi'nin azasından bulunduğu yankesici kumpanyasının müdürüydü. (Beleşten Sigara Tedariki, s.178)

4. 2. 14. Yarı çıplak

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 2 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Şu ağzını bir karış açıp baktığın yarı çıplaklar yok mu... (Hadi Şu Oyunu da Çıplak-Seyrediverelim!,, s.115)

... sıra sıra yarı çıplak kadınların oyunlarını pek öyle görmüşlüğüm yoktu... (Hadi Şu Oyunu da Seyrediverelim!, s.114)

4. 2. 15. Yufka

Türkçe Sözlük'te "yufka yürekli" ifadesi yer alır ve şu açıklamaya yer verilir: "sf. mec. Kötü olaylardan çok çabuk etkilenen, üzülen, bağrı yufka" (s. 2613)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Kalbim yufka olduğundan, hesabım kuvvetsizdir. (İlan-ı Aşk, s.170)

5.Zarf Görevindeki Argo Sözcükler

5.1. Alıntı Sözcükle Kurulmuş Zarf Görevindeki Argo Sözcükler

5.1.1. Palas pandıras

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "zf. Gereği gibi derlenip toparlanmaya veya hazırlanmaya vakit bulamadan" (Türkçe Sözlük, s. 1877)

Aktunç'un sözlüğünde "palas" ifadesi yer alır ve şu şekilde açıklanır:

"palas var: s. ve i. (fars. pelas'tan) Kalitesiz, değersiz (nesne, kimse, olay vb.) Kolay, rahat" (iş vd.) (Aktunç, s. 232)

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde "palas" ifadesi yer alır ve şu şekilde açıklanır:

"palas: a. Fr. 1.kolaylık gösteren, zorluk çıkarmayan, kolayca geçilen (okul vb.) 2. kolay, rahat (iş, ders, sınav vb.) 3. kolay sorular soran, notu bol, yumuşak huylu (öğretmen)" (Püsküllüoğlu, s.118)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Aşık palas pandıras evden kovuldu. (Vahşi Zenci Delikanlının Mantığı, s.153)

5.1.2.Rabbena Hakkı İçin

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "ünl.(rabbena:) Ar. rabbenā. Rabbena hakkı için: ant içerken inandırmak için kullanılan bir söz" (Türkçe Sözlük, s.1957)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Anlat derdini rabbena hakkı için, dedim. (Asalet Meselesi, s.181)

5.2.Türkçe Sözcükle Oluşmuş Zarf Görevindeki Argo Sözcükler

5.2.1. Pisi pisine

Türkçe Sözlük'te şu açıklamaya yer verilir: "zf. Boş yere, boşuna" (Türkçe Sözlük, s.1927)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Pisi pisine pul parası vermişti. (Kadirşinaslık, s.129)

5.2.2.Süklüm püklüm

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: "sf. 1. Suç işlemiş gibi utanç veya korku içinde büzülmüş 2. zf. Suç işlemiş gibi utanç veya korku içinde büzülmüş olarak" (Türkçe Sözlük, s.2178)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-..... süklüm püslüm kapıya kadar gittik. (Başımdan Bir İş Geçti, s.216)

5.2.3.Yaka paça

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "zf. mec. Zorla, isteği dışında" (Türkçe Sözlük, s.2506)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

... yaka paça beni vagondan dışarı atınız... (Şimendiferde Uyuyan Adam, s.118)

6.Ünlem Görevindeki Argo Sözcükler

6.1.Alıntı Sözcükle Oluşmuş Ünlem Görevli Argo Sözcükler

6. 1. 1.Vay enayi!

İncelenen sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 1 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-...*Vay enayi vay!...* (Korkunç Bir Otomobil Kazası, s.139)

6.2.Türkçe Kökenli Sözcükten Oluşmuş Ünlem Görevli Argo Sözcükler

6.2. 1. Ulan

Türkçe Sözlük'te şu açıklama geçer: "ünl. kaba 1. Ey 2. Öfke ve nefret anlatan bir seslenme sözü" (Türkçe Sözlük, s. 2413)

Devellioğlu'nun sözlüğünde şu açıklamaya yer verilir: "(tr.ünl.) "Hey, hişt, buraya bak!" gibi ünlem ve seslenme" (Devellioğlu, s.200)

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 3 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-*Gördün mü ulan, dedi*... (Beleşten Sigara Tedariki, s.178)

-*Ulan İngiliz, ne kafa tutuyorsun, dedim*. (Londra'da Çorap Mübayaası, s.103)

-*Ulan, zanaatın namusunu on paralık mı etmek istiyorsun*? (Beleşten Sigara Tedariki, s.178)

6. 2. 2. Vay anasına! / Vay anasını!

Türkçe Sözlük'te şu şekilde açıklanır: vay anam! (veya vay anasını! veya canına!): tkz. "çok şaşılacak şey" anlamında kullabılan bir söz" (Türkçe Sözlük, s. 2474)

İncelenen diğer sözlüklerde sözcüğe rastlanmaz.

Nazım Hikmet'in öykülerinde ilgili sözcük 6 örnekte geçer ve şu şekilde kullanılır:

-Vay anasına!... (Kızımın Hediyesini Unutmayınız, s.61)

-*Vay anasını! Lord cenaplarına da ne oldu? demeye kalmadı, bu sefer tezgahtar aksilendi...* (Londra'da Çorap Mübayaası, s.103)

-*Vay anasını!...(*Bir Sokağın Başından Geçenler, s.159)

-*Vay anasını...* **(**Bir Manikür Hikayesi, s.134)

-Vay anasını... **(**Heyecanlı Bir Takip Hikayesi, s.89)

-*Vay anasını...* (Arap Bakkal, s.63)

4. SONUÇ

1. Nazım Hikmet toplumcu bir yazar ve şair olarak halkın sorunlarına eğildiğinden, onun bu niteliğini şiirlerinde olduğu gibi öykülerinde de pek ala görmekteyiz. Yazar, öykülerinde toplumun her kesimi arasında yer alan insan hayatlarına değinmiş, günümüzde hala devam etmekte olan sorunlar üzerinde de durmuştur. Kadın hayatının zorluklarından, geçim kaygısına, dürüst

insan olmanın yollarından, kolay para kazanmanın kurallarına, komşuluk ilişkilerinden, karı-koca ilişkilerine dair pek çok hususu en kolay anlaşılabilecek şekliyle anlatmıştır. Bu geniş alana yayılan söz hazinesi "argo" sözcüklerde de kendisini hissettirmiştir.

2. "Argo" sözcüklerin "küfür" olarak kullanımında abartıya kaçmayan Nazım Hikmet, argo sözcüklerin özelliklerinden olan "mecazlı anlatım" ve "sanatlı söyleyişe yer verme" kuralını öykülerinde işlemiştir.

3.Yazar kullandığı argo sözcüklerin çoğunluğunu benzetme ögesinden faydalanarak yapmış, bu durum da söze ahenk kazandırmıştır.

4.Yazarın öykülerinde yer alan argo kullanımların bir başka özelliği ise, anlatımı akıcı kılmaktır, zira tüm öykülerinde okuyucu, öykünün sonunu merakla bekler vaziyettedir.

5. Nazım Hikmet'in öykülerinde yer alan argo sözcüklerin kullanım oranına göre kavramsal sınıflaması çoktan aza doğru şu şekildedir: 1. Kadınlarla ilgili argo kullanımlar 2. Meslek ile ilgili argo kullanımlar 3. Ekonomik durumlarla ilgili argo kullanımlar.

Ekonomik durumlarla ilgili olan argo kullanımların, yazarın öykülerinde geniş yer bulması gayet tabiidir. Zira yazar devrin sosyalist yazarıdır, toplumun yaşayışını yakından takip etmekte ve durum analizi yapmaktadır.

6. Yazarın öykülerinde geçen argo kullanımların bir kısmı ise durumu gülünçleştirmektedir, bu vesileyle öykü okuyucusu öğrenirken eğlenir.

7. Nazım Hikmet'in öykülerinde yer alan argo sözcüklerin diğer bir özelliği ise ironi içermesidir. Yazar üstü örtülü anlatımla söylemek istediği pek çok şeyi dile getirmiş olur.

8. Nazım Hikmet'in öykülerinde "P-Z" harfleri arasında yer alan argo sözcükler, kelime türlerine göre tasnif edildiğinde, sıralama çoktan aza doğru şu şekildedir:1. İsim + fiil (46 örnek), 2. Sıfatlar (42 örnek), 3. İsimler (20 örnek), 4. Fiiller (18 örnek) 5. Zarflar (5 örnek) 6. Ünlemler (2 örnek)

9. Nazım Hikmet'in öykülerinde yer alan argo fiillerin pek çoğu isim+ fiil yapısıyla meydana gelen kullanımlardır. Bu kullanımların çoğu ise deyim şeklindedir. Bu vesileyle, yazarın Türkçenin söz hazinesine ne kadar vakıf olduğunu, söz sanatı yapmada ne kadar mahir olduğunu görebiliriz.

10. Alıntı sözcük ve Türkçe kökenli sözcük kullanımına bakıldığında, Nazım Hikmet'in öykülerinde "P-Z" harfleri aralığında toplam 133 argo sözcük kullanılmış ve bunların 61 tanesi Türkçe kökenli sözcüklerden, 72 tanesi ise alıntı sözcüklerden oluşmuştur. Bu durumda Nazım Hikmet'in öykülerinde "P-Z" harfleri aralığında görülen alıntı kökenli söz hazinesinin daha fazla kullanıldığını söylemek mümkündür.

11. Argo sözcükleri sözcük türlerine göre incelediğimizde ise mevcut Türkçe kökenli ve alıntı sözcük kullanımını şu şekilde görüyoruz: Fiiller (1 alıntı, 17 Türkçe kökenli,), İsim (17 alıntı, 3 Türkçe kökenli), İsim +Fiil (25 alıntı, 21 Türkçe kökenli), Sıfat (27 alıntı, 15 Türkçe kökenli), Zarf (2 alıntı, 3 Türkçe kökenli), Ünlemler (1 alıntı, 1 Türkçe Kökenli)

12. Argo sözcükler içinde en fazla alıntı sözcük taşıyan grup sıfat görevindeki argo sözcüklerdir.

13. Fiil görevindeki argo sözcüklere baktığımızda en fazla kullanımın "sökül- (3)" ve "tutulmak (3)" ifadelerine ait olduğu görülür.

14. İsim görevindeki argo sözcüklere baktığımızda en çok kullanım "papel (10)" ve "surat (5)" ifadelerine aittir.

15. Sıfat görevindeki argo sözcüklere baktığımızda en çok kullanımın "zavallı (13)", "zenci (8)" ve "şişman (8)" sözcüklerine ait olduğunu görürüz.

16. İsim+ fiil yapısıyla kullanılan ve en çok görülen argo ifade ise "tongaya basmak (3)" ve "surat asmak (3)" ifadesidir.

17. "P-Z" harfleri arasındaki argo sözcüklerin yüzde %80'i olumsuz anlamıyla metinde kullanılmıştır.

18. Cinsel anlamda kullanılan argo kelimelerin sınırlı miktarda kullanıldığını görmekteyiz.

19. Küfür olarak geçen argo sözcükler de yine Nazım Hikmet'in öykülerinde yok denecek kadar azdır. Küfüre yakın addedebileceğimiz örnekler ise genellikle halk dilinde yaygın olan kullanışlardır.

20. Argo sözcükler içerisinde yer alıp fiil biçiminde bulunan kavramların çoğunluğunun deyimler içerisinde yer aldığı görülmüştür. Bu bakımdan deyimler ve argo ilişkisi üzerinde daha detaylı çalışma yapma gereği ortaya çıkabilir.

21. Listeye alınan kelimelerin hepsi Türkçe Sözlük'te argo açıklamasıyla geçmemektedir. Ama birtakım yakınlıklar argo sözcük ile argo niteliği taşımayan sözcük ayrımını güçleştirdirdiği için bu çalışmanın kapsamı insiyatifimiz dahilinde daha geniş tutulmuştur. Hulki Aktunç, Ferit Devellioğlu ,Ali Püsküllüoğlu ve A. Fikri'nin sözlüklerinde yer almayan sözcükler de Türkçe Sözlük'te yer aldıkları biçimde verilmiştir. Belki bu şekilde argo sözcükler üzerinde yeniden düşünülmesi gerekecek ve yorum yapma imkanı da doğmuş olacaktır.

22. "Küfür" ile "argo"nun birbirine karıştırılması meselesi ise her daim mevcut olacaktır. Önemli olan zengin bir söz hazinesine sahip olan Türk dilinin bu söz imkanlarını sonuna kadar tespit edebilmeye çalışmak ve bu hazineyi sunmaktır. Dolayısıyla dilde ahlaka aykırı bir durum söz konusu olamaz.

Dilin her bir ögesi işlenmeye hazır malzemedir. Hem dil uzmanlarının hem de edebi metin çalışırlarının belki de akıllarında tutmaları gereken yegâne ders bu olmalıdır. Dolayısıyla "argo" da dilin her unsuru gibi çalışılması ve ortaya çıkarılması gereken bir alandır. Zaten bu kadar ustaca ve sanatkarâne bir şekilde dile getiriliyor olması, onun üzerinde ne kadar durmamız gerektiğini hatırlatan bir noktadır. Dilin argo hazinesi araştırıldıkça dilde var olan ama tespit edilememiş nice sanatlı unsur gün yüzüne çıkacaktır.

23. Sonuç olarak söz ustası Nazım Hikmet'in Türkçenin temel sözvarlığı unsurları arasında yer alan "argo" sözcükler bakımından da zengin nitelik arz ettiğini, yazarın Türkçenin söz olanaklarını sonuna kadar kullandığını görmekteyiz. Çalışmanın, Türk dilinin söz hazinesini ortaya çıkarmada katkıda bulunmasını ve Nazım Hikmet'in devrinde kullanılan Türkçe ile günümüz Türk dilleri ve lehçeleri arasında mukayese yapabilme fırsatı vermiş olmasını umuyoruz.

KAYNAKÇA

Aksan, Doğan (1998). *Her Yönüyle Dil*. Türk Dil Kurumu Yayını: Ankara

Aktunç , Hulki (1990). *Büyük Argo Sözlüğü*, Afa Yayınları: İstanbul.

Caferoğlu, Ahmet (1943) . *Anadolu Ağızlarından Toplamalar*. İstanbul.

Çifçi, Musa (2006). *Argonun Niteliği Ve Argoya Bakış Açımız*, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies, Cilt: VI, Sayı 2, Sayfa: 297-301, İzmir.

Develliоğlu, Ferit (1980). *Türk Argo Sözlüğü.* Aydın Kitabevi Yayınları: Ankara.

Dolanbay, D. (2019). *Lugat-ı Garibe- Türkçenin İlk Argo Sözlüğü* (Mütercim ve Camii A.Fikri) , Gram Yayınları: İstanbul.

Ersoylu, Halil (2004). *Türk Argosu*. LM Yayıncılık: İstanbul.

Macmillan Dictionary (1986) . ABC Kitabevi: İstanbul.

Nazım Hikmet - 1 Hikayeler (1987). Adam Yayınları: İstanbul.

Püsküllüoğlu, Ali (1996). Türkçenin Argo Sözlüğü. Özgür Yayınları: İstanbul.

Türkçe Sözlük (2011). Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.